

Ministri Peleshi: Baza Ajrore Taktike e NATO-s, aset për të gjithë rajonin

SHSHPFA, Arben Kingji priti në takim komandantin e Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore të NATO-s, gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez de Lara

Komandanti i Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore të NATO-s, gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez De Lara zhvilloi një vizitë zyrtare në vendin tonë, me ftesë të shefit të Shtabit të Përgjithshëm të FARSH gjeneralmajor Arben Kingji. Përgjatë kësaj vizite, gjeneralmajor Kingji zhvilloi një takim të veçantë me gjeneralletjënant De Lara.

Gjeneral Kingji shprehu falënderimin për pjesëmarrjen e gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez De Lara në ceremoninë e inaugurimit të Bazës Ajrore të Kuçovës dhe për fjalën e mbajtur me këtë rast, si përfaqësuesi më i lartë i NATO-s.

Ndër të tjera SHSHPFA Kingji u shpreh: “Gjeneral De Lara, ju falënderoj për ardhjen tuaj këtu në Shqipëri. E vlerësojmë mbështetjen e Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore (CAOC) të NATO-s për Forcën tonë Ajrore. Po punojmë fort për të ndërtuar kapacitetet e nevojshme infrastrukturore, logjistike dhe njerëzore që ta transformojmë Forcën Ajrore në një ndër njësitë më të rëndësishme në shërbim të detyri-

meve kombëtare dhe në kuadër të Aleancës. Ky është një tregues madhor i angazhimit të NATO-s në Shqipëri dhe rajonin e Ballkanit Perëndimor,

duke riafirmuar kështu dhe rëndësinë strategjike të vendit tonë në garantimin e paqes dhe sigurisë”.

Nga ana e tij, gjeneral De Lara falënderoi

gjeneralmajor Kingjin për mikpritjen e ngrohtë dhe miqësore përgjatë ditëve të qëndrimit të tij në vendin tonë. “Gjej rastin të përgëzoj Shqipërinë për shtimin në radhët e saj, të një asemi të rëndësishëm siç është Baza Ajrore e Kuçovës. Përfundimi i Bazës së Kuçovës dëshmon se Aleanca jonë është mjaft e angazhuar në këtë rajon. Shqipëria është e gatshme të marrë përgjegjësi për të mbrojtur sigurinë dhe paqen. Duke punuar në sistemin ajror, ne garantojmë sigurinë dhe ndërtojmë stabilitet që është shumë e rëndësishme për NATO-n”.

Gjatë takimit u diskutua gjithashtu edhe mbi gjetjen e rrugëve dhe mundësive të reja të bashkëpunimit me CAOC, e fokusuar kryesisht në trajnimin e personelit. Gjeneral De Lara u shpreh së mbështet plotësisht rritjen e kapaciteteve njerëzore të Forcës Ajrore, me anë të mundësimit të trajnimeve dhe stërvitjeve, duke iu përshtatur nevojave të zhvillimeve të reja brenda Forcave të Armatosura Shqiptare, në strukturë dhe modernizim.

Vizitë e komandantit të Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore Torrejón, Spanjë, në Komandën e Forcës Ajrore

Në vijim të aktiviteteve në kuadër të inaugurimit të Bazës Ajrore Taktike të NATO në Kuçovë, komandanti i Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore Torrejón, Spanjë (CAOC TJ), gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez de Lara, zhvilloi një vizitë pune në Komandën e Forcës Ajrore. Ai u prit në takim nga zëvendëskomandanti i Forcës Ajrore, kolonel Luan Sadiku.

Gjatë takimit, zëvendëskomandanti i Forcës Ajrore falënderoi komandantin e CAOC TJ, për angazhimin e deritanishëm të kësaj qendre në kontrollin dhe menaxhimin e hapësirës ajrore dhe mundësimin e stërvitjeve në kuadër të patrullimit ajror. Palët diskutuan edhe mbi mundësitë e rritjes së bashkëpunimit ndërmjet kësaj qendre dhe Forcës Ajrore, kryesisht të fokusuar në trajnimin e personelit të Qendrës së Kontroll Raportimit (QKR) si dhe të personelit ushtarak që menaxhon operacionet ajrore, me qëllim krijimin e një terreni sa më të ndërveprueshëm ndërmjet vendeve të Aleancës. Më pas, takimi vijoi me një brifing njohës nga komandanti i QKR-së, mbi veprimtarinë, kapacitetet e deritanishme dhe planet për të ardhmen për Qendrën e Kontroll Raportimit. Komandanti i CAOC TJ, gjeneralletjënant De Lara, vlerësoi maksimalisht profesionalizmin e personelit ushtarak shqiptar të Forcës Ajrore përfaqësues në CAOC TJ, si dhe, ofroi mbështetjen e mëtejshme për rritjen e kapaciteteve operacionale të QKR-së. Aktiviteti u mbyll me një vizitë në ambientet e QKR-së.

Gjeneralmajor Arben Kingji priti në takim atasheun ushtarak, kolonel Ivan Turnšek

Në vijim të aktiviteteve në kuadër të inaugurimit të Bazës Ajrore Taktike të NATO në Kuçovë, komandanti i Qendrës së Kombinuar të Operacioneve Ajrore Torrejón, Spanjë (CAOC TJ), gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez de Lara, zhvilloi një vizitë pune në Komandën e Forcës Ajrore. Ai u prit në takim nga zëvendëskomandanti i Forcës Ajrore, kolonel Luan Sadiku. Gjatë takimit, zëvendëskomandanti i Forcës Ajrore falënderoi komandantin e CAOC TJ, për angazhimin e deritanishëm të kësaj qendre në kontrollin dhe menaxhimin e hapësirës ajrore dhe mundësimin e stërvitjeve në kuadër të patrullimit ajror. Palët diskutuan edhe mbi mundësitë e rritjes së bashkëpunimit ndërmjet kësaj qendre dhe Forcës Ajrore, kryesisht të fokusuar në trajnimin e personelit të Qendrës së Kontroll Raportimit (QKR) si dhe të personelit ushtarak që menaxhon operacionet ajrore, me qëllim krijimin e një terreni sa më të ndërveprueshëm ndërmjet vendeve të Aleancës. Më pas, takimi vijoi me një brifing njohës nga komandanti i QKR-së, mbi veprimtarinë, kapacitetet e deritanishme dhe planet për të ardhmen për Qendrën e Kontroll Raportimit. Komandanti i CAOC TJ, gjeneralletjënant De Lara, vlerësoi maksimalisht profesionalizmin e personelit ushtarak shqiptar të Forcës Ajrore përfaqësues në CAOC TJ, si dhe, ofroi mbështetjen e mëtejshme për rritjen e kapaciteteve operacionale të QKR-së. Aktiviteti u mbyll me një vizitë në ambientet e QKR-së.

Baza Ajrore Taktike e NATO-s në Kuçovë, filloi funksionimin e saj. Data 4 mars mbledhi në ceremoninë e rastit drejtuesit më të lartë të shtetit: presidentin Bajram Begaj, kryeministrin Edi Rama, kryetaren e Kuvendit Lindita Nikolla, ministrin e Mbrojtjes Niko Peleshi, shefin e SHP të FARSH, gjeneralmajor Arben Kingji, përfaqësues të lartë të NATO-s, ministra të vendeve anëtare të Aleancës, ministrin e Mbrojtjes së Kosovës, Ejup Maqedonci, ambasadorë, ushtarakë dhe ish-ushtarakë.

Në fjalën e tij me këtë rast, ministri i Mbrojtjes Niko Peleshi tha se Baza e Kuçovës është një prej investimeve më madhore të NATO-s në Shqipëri, që do të shërbejë si bazë ajrore taktike dhe operacionale. Z. Peleshi theksoi se baza ka kapacitetin e nevojshëm edhe për të mbështetur përpjekjet e përbashkëta në rajon për fatkeqësitë natyrore: “Pozicioni gjeografik i favorshëm mund ta kthejë këtë vend në një nyje lidhëse të vlefshme për të gjithë vendet e rajonit tonë. Në këtë kontekst, ndihma dhe mbështetja që Shqipëria mund të japë për vendet fqinje na bën të ndihemi më të vlefshëm se kurrë më parë, por edhe më të përkushtuar se kurrë më parë për të qenë në lartësinë e duhur përballë çdo situatë”, - tha ministri Peleshi.

Ndër të tjera ministri i Mbrojtjes kërkoi mbështetjen e vendeve aleate në përpjekjet e Shqipërisë për ta vendosur në përdorim të NATO-s edhe përdorimin ushtarak të Porto Romanos: “Në këtë logjikë baza që inaugurojmë sot është një aset për të gjithë rajonin. Shqipëria do të vijojë përpjekjet e saj për të vendosur në përdorim të NATO-s edhe përdorimin ushtarak të Porto Romanos, që së bashku me Korridorin strategjik VIII, i siguron Aleancës sonë aksin më të shkurtër të kalimit nga brigjet e Adriatikut në Detin e Zi. Shpresoj të kemi mbështetjen e vendeve aleate dhe mike në këtë projekt madhor”, - tha ministri i Mbrojtjes.

Presidenti Bajram Begaj u shpreh se rijetësimi i kësaj baze shënon një kapitull të ri në historinë e mbrojtjes dhe sigurisë së vendit tonë e të gjithë rajonit: “Ne së bashku dërgojmë mesazhin

Ministri Peleshi: Baza Ajrore Taktike e NATO-s, aset për të gjithë rajonin

e fuqishëm të paqes dhe dëshmojmë se NATO është e vendosur të mbrojë lirinë dhe sigurinë e aleatëve, duke garantuar mbrojtje kolektive”, - u shpreh komandanti i Përgjithshëm i FA-së.

Kryeministri Edi Rama deklaroi se Baza e re Ajrore e NATO-s në Kuçovë i jep vendit tonë një rëndësi të re gjeostrategjike. Kryeministri shprehu vlerësim për të gjithë ata që kontribuan në hapjen e bazës: “Dua t’i shpreh një falënderim të posaçëm të gjithë atyre që kontribuan, duke filluar, sigurisht nga aleatët tanë të NATO-s me shpresën dhe besimin që kjo Bazë e re Taktike Ajrore e NATO-s do të shoqërohet në vitet në vijim nga Baza e re Detare e NATO-s në Porto Romano, gjë për të cilën po punojmë ngushtësisht me NATO-n dhe jemi shumë besimplotë se së shpejti do të mund t’i gëzohemi lajmit të përfshirjes së këtij projekti në planet e Aleancës. Riaktivizimi i këtij aeroporti ushtarak është njëkohësisht edhe pjesë e ripërtëritjes dhe rritjes së mëtejshme cilësore të Flotës sonë Ajrore. Një bazë, e cila sot është tërësisht e transformuar dhe e gatshme si një Bazë e re Taktike e NATO-s, me një rëndësi që i tejkalon kufijtë e Shqipërisë. Një bazë, e cila është një tjetër element sigurie për rajonin tonë të Ballkanit Perëndimor”, - u shpreh z. Rama.

Kryetarja e Kuvendit, Lindita Nikolla e cilësoi si një moment krenarie hapjen e kësaj baze, pasi: “SHBA e NATO kanë krijuar bindjen se, nëse ka një vend anëtar të ri të Aleancës që mbështet qartësisht, vendosmërisht dhe pa asnjë dilemë vendimet e saj, ky vend është Shqipëria”.

Komandanti i NATO-s, gjeneralletjënant Juan Pablo Sanchez De Lara deklaroi nga Kuçova se Shqipëria është më shumë se kurrë e gatshme të marrë përgjegjësi për të mbrojtur sigurinë dhe paqen.

Shefi i misionit dhe i ngarkuari me punë në Ambasadën e SHBA-së në Tiranë, David Wisner tha në fjalën e tij se hapja e Bazës së parë Ajrore në Kuçovë përbën një tjetër gur kilometrik në përkushtimin e vazhdueshëm të Shqipërisë ndaj parimeve të NATO-s.

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura të Shqipërisë, gjeneralmajor Arben Kingji e konsideroi hapjen e Bazës

Ajrore të NATO-s në Kuçovë një ngjarje të shënuar për forcat shqiptare dhe vetë Aleancën.

Kjo ceremoni u mbyll me një performancë të avionëve “Euro Fighter F-2000”, “F-16” dhe dy helikopterëve “Black Hawk”.

Starton Kursi i Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM-14)

Në mjediset e auditoriumit “Enrico Tellini”, u organizua ceremonia e hapjes së Kursit të Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen (KLSM-14).

Në këtë ceremoni të veçantë, ishin të pranishëm zëvendës shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, zëvendëskomandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura, gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Ylli Pulaj, përfaqësues nga Komisioni Parlamentar për Sigurinë Kombëtare, komandantë forcash kryesore dhe autonome të FA-së, atashe ushtarakë të akredituar në Shqipëri, drejtorë në Shtabin e Përgjithshëm të FA-së etj.

Në përshëndetjen e veçantë drejtuar të pranishmëve në këtë ceremoni, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, pasi falënderoi të gjithë të pranishmit u shpreh ndër të tjera: “Më lejoni të shpreh falënderime dhe mirënjohje për leadershipin tuaj të lartë, i cili ka dërguar përfaqësues në këtë kurs. Në një mjedis që po ndryshon, rëndësia e këtij kursi duhet vlerësuar, prandaj ne duhet të forcojmë bashkëpunimin, mirëkuptimin dhe të japim ekspertizë në fushën e Sigurisë dhe Mbrojtjes. Kurrikula e këtij kursi mbulon çështje të orientuara drejt marrëdhënieve ndërkombëtare, politikave të sigurisë dhe mbrojtjes, si dhe natyrës së konflikteve të shekullit të 21-të”.

Komandanti i Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, gjeneral brigade Ylli Pulaj, në fjalën e tij të rastit falënderoi pjesëmarrësit nga FARSH, institucionet e sigurisë në vend, ushtarakët nga vendet e rajonit dhe ato aleate për zgjedhjen e Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë për zhvillimin e studimeve të tyre si dhe shtetet respektive për vlerësimin e ftesës dhe dërgimin e pjesëmarrësve në Kursin e Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen - 14.

“Me kalimin e viteve jemi më shumë se të kënaqur mbi pjesëmarrjen nga institucionet më të larta civile dhe ushtarake të vendeve të ndryshme, duke e bërë programin e kursit të larmishëm në temë studimore, me trajtimin gjithnjë e më shumë të çështjeve të Sigurisë dhe Mbrojtjes në mjedisin tonë të përbashkët. Gjatë kësaj periudhe tre mujore ka shumë komponentë për t’u diskutuar, vlerësuar dhe nxjerrë mësim. Arritjet e këtij kursi nuk mund të kuptohen pa kontributin e lektorëve nga Kolegji i Mbrojtjes i NATO-s, Kolegji Baltik, Qendra Marshall, Kolegji i Luftës i Ushtrisë Amerikane, Instituti për Studime Globale në Romë, Forcat e Armatosura shqiptare, Forca e Sigurisë së Kosovës dhe Institucionet e Sigurisë shqiptare. Me lejoni t’i falënderoj të gjithë për mbështetjen e tyre në

konsolidimin dhe përparimin e këtij kursi nga viti në vit. Në kemi besim në përmbushjen e plotë të objektivave të programit, pasi kemi mbështetje nga institucionet shqiptare, veçanërisht nga Shtabi i Përgjithshëm i FA-së, Ministria e Mbrojtjes si dhe partnerët tanë ndërkombëtarë. Falënderime të

veçanta shkojnë dhe për pjesëmarrësit e huaj në këtë kurs, të cilët vijnë nga: Bullgaria, Gjeorgjia, Gjermania, Greqia, Italia, Kosova, Rumania dhe Turqia”. Pjesëmarrësit në Kursin e Lartë për Sigurinë dhe Mbrojtjen, KLSM-14, kanë filluar programin arsimor, më datë 04 mars 2024, dhe e

përfundojnë atë, më 24 maj 2024. Në këtë kurs marrin pjesë civilë dhe ushtarakë të lartë nga Forcat e Armatosura të Shqipërisë, Bullgarisë, Gjeorgjisë, Gjermanisë, Greqisë, Italisë, Kosovës, Rumanisë dhe Turqisë dhe nga institucione të larta të sigurisë në vend.

Efektivat e ROS përfundojnë stërvitjen dimërore në Kolashin të Malit të Zi

Efektivë të Regjimentit të Operacioneve Speciale (ROS) të Forcës Tokësore, kryen stërvitjen dimërore alpine në kushte ekstreme të motit në Kolashin, Mali i Zi. Kjo stërvitje u krye së bashku me alpinistë të kërkim - shpëtimit të Malit të Zi. Në lartësinë 1850 metra, si dhe në kushte ekstreme të motit, 30 efektivë të ROS-së, së bashku me efektivat alpinë të Malit të Zi, kryen stërvitje nëpërmjet teknikave të ngjitjes (marshim në dëborë), orientim me hartë dhe busull në terren të mbuluar me dëborë, kërkim - shpëtim, përdorim i pajisjeve orientuese si dhe përdorimi i mjeteve të lëvizjes në dëborë. Stërvitja shërbeu për rritjen e aftësive të efektivave tonë speciale si në drejtim të lëvizjes, orientimit dhe kryerjes së detyrave në kushte ekstreme të motit, ashtu dhe në zhvillimin e aftësive bashkëpunuese me efektivë të vendeve anëtare të NATO-s.

Përfundon ndërtimi i urës tip “Bailey” në bashkinë Berat

Banorët e fshatrave Moravë dhe Lapardha në njësinë administrative Otlak, bashkia Berat, tashmë do të kenë një urë të re. Specialistët e Kompanisë së Urave të Batalionit të Xhenios, në Komandën Mbështetëse, pas dhjetë ditësh punime, kanë përfunduar montimin e urës tip “Bailey”, 21 metra të gjatë, me seksion 2/1.

Ndërtimi i kësaj ure do t’i shërbejë rreth 1400 banorëve të kësaj zone, duke lehtësuar lëvizjen dhe duke bërë të mundur përmirësimin e cilësisë së jetës në komunitet.

Zëvendëshefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, ishte e pranishme në aktivitetin “Gratë ushtarake në Forcat e Armatosura”. Tashmë prej vitesh marsi është kthyer në një vëmendje të shtuar për liderin ushtarak të Shtabit të Përgjithshëm, njëkohësisht përfaqësuese dinjitoze e grave nën uniformën ushtarake, gjeneralmajor Manushaqe Shehu, e cila mes të tjerash në këtë takim u shpreh se: “Është kënaqësi për mua si zëvendëshefi i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura dhe si një ushtarake me gradë të lartë, të hap këtë aktivitet shumë të rëndësishëm për rolin e femrave ushtarake në Forcat e Armatosura dhe gjithashtu të mirëpres kolegët tanë nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës. Ardha jua në Shqipëri përkoi me inaugurimin e aeroportit ushtarak të Kuçovës, ku ishit të pranishëm; një ngjarje mjaft e rëndësishme për vendin tonë, por edhe për Forcat e Armatosura Shqiptare, si një nga vendet anëtare të NATO-s, që ofron mbështetje dhe siguri për aleancën. Mandej dëshiroj të shpreh konsideratën më të lartë për bashkëpunimin e shkëlqyer në të gjitha fushat që Shqipëria ka me aleatin e saj strategjik, Shtetet e Bashkuara të Amerikës, por si ushtarake, do të veçoja ato në fushën e sigurisë dhe mbrojtjes. Më tej gjeneralmajor Shehu do citonte se: “Qëllimi i këtij aktiviteti të përbashkët në kuadër të Rezolutës 1325 është diskutimi i çështjeve që lidhen me sigurinë, paqen dhe rolin e gruas në Forcat e Armatosura, vlerësimi i përvojës së rekrutimit dhe pjesëmarrjes së grave ushtarake në misionet, mbështetje ligjore dhe udhëzime për këndvështrimin gjinor, si dhe përmirësimin e politikave në lidhje me sfidat e grave në Forcat e Armatosura. Nuk ka gjë më të mirë dhe më të bukur, që në kuadër të 8 Marsit, të jemi bashkë me ekipin e Gardës Kombëtare të Nju Xhersit, të diskutojmë dhe të ndajmë përvojat të përbashkëta për rolin e gruas, jo vetëm në aspektin ushtarak, por edhe si gra në përgjithësi, si motra dhe nëna që jemi. Bashkëpunimi me Gardën Kombëtare të Nju Xhersit daton disa vite më parë, një bashkëpunim, i cili ka bërë të mundur krijimin e një fryme të shkëlqyer të shkëmbimit të përvojave dhe ideve,

Siguria, paqja, barazia gjinore në FA, prioritet i liderit politik dhe atij ushtarak

pasi gratë ushtarake, pavarësisht se cilit shtet i përkasin, kanë të përbashkët ndjenjën e përkushtimit, përgjegjësinë dhe sakrificën ndaj vendit të tyre dhe globalisht për paqen dhe sigurinë kudo në botë.

Rezoluta 1325 e Këshillit të Kombeve të Bashkuara për “Gratë, paqen dhe sigurinë” është dokumenti më i rëndësishëm që mbron të gjitha gratë në mbarë botën. Në zbatim të kësaj rezolute, çdo vend ka ligjet, strategjitë dhe dokumentet e veta kombëtare që përcaktojnë qartë rolin që grujat duhet të ketë në shoqëri dhe në Forcat e Armatosura. Në fund të fjalës së saj gjeneralmajor Manushaqe Shehu tha se: “Edhe vendi ynë, Shqipëria, ka një sërë ligjesh, rregullash dhe strategjish që burojnë nga kjo rezolutë dhe mbi këtë bazë, Ministria e Mbrojtjes dhe Shtabi i Përgjithshëm kanë hartuar Plane Veprimi afatmesme dhe afatgjata me masa konkrete për mbrojtjen e grave ushtarake nga diskriminimi, nga ngacmimet e ndryshme dhe dhënien e rolit që meriton në hierarki dhe karrierën ushtarake. Uroj që ky event të jetë sa më i ngrohtë, sa më gjithëpërfshirës dhe sa më frytdhënës, duke marrë përvojat më të mira të ndërsjella në lidhje me çështjet e barazisë gjinore”.

AFA feston 7 Marsin: Mësimdhënia, mision, pasion, përkushtim

Me rastin e 7 Marsit, ditës së mësuesit, në ambientet e Akademisë së Forcave të Armatosura u organizua një ceremoni vlerësimi për stafin akademik dhe bashkëpunëtorët e tyre në rrugëtimin e përcimit të dijes tek të rinjtë dhe të rejtat nën uniformën e gjelbër. I pranishëm ishte dhe zëvendëskomandanti i AFA-së, gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, i cili në këtë ditë të veçantë për Arsimin Shqiptar u shpreh: “Kjo ditë është po aq e rëndësishme edhe për Akademinë e Forcave të Armatosura, e cila ndër vite rriti, edukoi dhe formoi breza të tërë të oficerëve të rinj. Kjo datë në traditën tonë shumëvjeçare mbetet një ditë ku ne kujtojmë mësuesit dhe pedagogët tanë, kthejmë vëmendjen drejt tyre, duke treguar respekt dhe mirënjohje. Puna e mësuesit dhe pedagogut është një punë me vlerë dhe shumë e ndjeshme, pasi ajo lidhet drejtpërdrejt me moshat e reja, me të ardhmen e vendit, me të ardhmen e Forcave të Armatosura. Dua që me këtë rast, të falënderoj të gjithë pedagogët e Akademisë, gjithë stafin akademik, drejtuesit e saj, për punën e palodhur dhe të përkryer që kanë bërë gjatë këtyre viteve në drejtim të përgatitjes së brezave të rinj, për të ardhmen e Forcave të Armatosura. Gëzuar festën e 7 Marsit, suksese e mbarësi paçi përherë në profesionin tuaj fisnik”.

Ceremoninë e përshëndeti dhe kolonel Ilirjan Dauti, Dekan i Fakultetit të Mbrojtjes dhe Sigurisë, i cili uroi për festën e 7 Marsit dhe theksoi se ndihet i privilegjuar dhe krenar për arritjet e deritanishme të stafit akademik, me të cilët do të vijohet të punohet së bashku për përgatitjen e brezit të ri, që do t'i shërbejë Forcave të Armatosura.

Në këtë ceremoni përcolli urimet e saj edhe znj. Etleva Smaçi, zëvendës rektore e AFA-së, e cila u shpreh se: “Në këtë ditë të veçantë, sjellim

në mendje kujtime të bukura në këtë profesion sa të bukur, aq dhe të vështirë. Mbajmë pjesën e bukur të mësimdhënies, angazhimin e përditshëm me njëri-tjetrin. Edhe pse me natyrën e veçantë që kemi, ne mbetemi përcuesit e dijes, ashtu siç shpreheshin edhe rilindasit tanë “Dita e diturisë përpara do të na shpjerë”. Mësimdhënia nuk është vetëm një mision, por thjesht një pasion”, - u shpreh ajo. Për stafin akademik u shpërndanë medalje mirënjohjeje për kontributin e dhënë në edukimin e brezit të ri, si dhe buqeta me lule.

Ceremonia u mbyll me një foto të përbashkët.

KOLONEL HYSNI GJERGJI

Në një studim nga Universiteti i Portsmouth në Angli, lidhur me tendencat e inteligjencës për vitet 2024-2030 dhe në vazhdim, është zbuluar se “spiunazhi turistik”, është një fenomen në përhapje si në terrenin real ashtu edhe atë online. Operacionet klandestine ruse në Europën Juglindore, pavarësisht luftës në Ukrainë, sipas Universitetit të Portsmouth, parashikohen të jenë më të shpeshta deri në 2030, por edhe pas. Shumë aktivitete të spiunazhit politik, ushtarak dhe industrial, janë zhvilluar dhe drejtuar si kundër Shteteve të Bashkuara por edhe jashtë saj, para dhe përgjatë vitit 2023, përmes shteteve autoritare të Rusisë, Iranit dhe Kinës. Studimi parashikon se viti 2024 do të jetë i ngjashëm me vitin e kaluar, ndërsa Kina e Rusia do të vazhdojnë të investojnë në operacionet e tyre të spiunazhit, që synojnë si Shtetet e Bashkuara ashtu edhe aleatët e saj në NATO. Për vitin akademik 2023-2024 “Universiteti Shtetëror i Moskës” njofton se ofron programe specializimi në luftën hibride, programe të pa para dhe dëgjua më parë në sistemin arsimor civil rus. Kjo risi në fushën akademike, ka si mision kryesor përgatitjen dhe rekrutimin e mundshëm të studentëve të degëve civile të ndryshme, me aftësi të spikatura sidomos në teknologjinë e informacionit, të dhënë pas udhëtimeve dhe mendje hapur për t’u përdorur si “spiunë turistikë”. Instrumentet e luftës hibride që do përdoren, sipas universitetit të Portsmouth, do të vazhdojnë të kenë target aktorët qeveritarë, sektorin privat, por edhe pronësinë intelektuale. Lehtësia dhe liria e lëvizjes së përfutur nga shoqëritë demokratike, është në favor të “turistëve spiunë”, çka nuk është aspak e tillë në shtetet e tyre autoritare, ku çdo i huaj survejohet, ndiqet dhe kontrollohet rreptësisht. Edhe vendi ynë, duke pritur disa milionë turistë në sezon, kryesisht nga Europa lindore dhe ish-BS gjatë verës, është i ekspozuar nga një depërtim dhe përdorim keqdashës i mikpritjes dhe i hapjes. Misionet klandestine ruse në Europën juglindore, pavarësisht por edhe për shkak të luftës në Ukrainë, parashikohet të jenë më të shpeshta deri në 2030, madje edhe më vonë. Tanket dhe avionët nuk janë të përshtatshëm të përdoren në Ballkan, pas konsumit në frontin ukrainas, pasi Putin nuk e bazon luftën e tij kryesisht tek armët e zjarrit. Ai është një operativ i KGB-së, që njeh, beson dhe operon me mjete hibride 3S (spiunazh, subversion, sabotazh). Madje në 2022 “lufta hibride” është futur në programet mësimore të universiteteve shtetërore civile të Rusisë.

Kjo kategori e agentëve “turistikë” 3S (spiunazh, sabotazh, subversion), është e përbërë nga persona jo anëtarë aktiv të shërbimeve sekrete dhe inteligjente. Ato kontaktohen nga inteligjenca ushtarake, qysh në universitete për të kryer një “punë të caktuar”. Motivi i tyre për t’i shërbyer agjencisë është kryesisht ai klasik (MICE) që do të thotë paraja, ideologjia, shtrëngimi apo egoja. Nganjëherë “spiunëve turistë” u paguhen vetëm shpenzimet e pushimeve për punën e kryer, që në shumë raste janë 10 ditë pushime për vetëm 10 minuta video në interes të inteligjencës ruse. Çdo aftësi apo hobi i të rinjve përdoret nga shërbimet e inteligjencës kryesisht ushtarake ruse, që sot janë edhe profesorë të universitetit shtetëror të Moskës. Ata trajnohen për të marrë informacionin e synuar, në mënyrë thaujae të hapur, por me “histori mbulimi” ose “legjendim”, të mirë siç quhet në gjuhën e inteligjencës. Studentët e përzgjedhur trajnohen në drejtim të patriotizmit, luftës së “drejtë” të Rusisë, fajësimin e Perëndimit për gjithçka shkon keq në Rusi, etj. Më pas nga ekspertët e spiunazhit u mësohen, vetëmbrojtje fizike, sjellja ndaj kundërzbulimit vendas, teknikat e marrjes në pyetje nga prokuroria, përdorimi i pajisjeve, përsëritja e “vijës së sjelljes” në mënyrë të përkryer në çdo orë të ditës dhe natës; mënyrat e sjelljes dhe shkrirjes me publikun; afrimit drejt objektivit; marrjes së fotos, videos, dokumentit apo përgjimit të kërkuar etj. Rëndësi i kushtohet trajnimit për fshehjen e informacionit të vjedhur, duke e përzier atë me shumë informacion turistik, kulturor, muzikor nganjëherë edhe erotik. Çfarë është kryesorja, studentët trajnohen të justifikojnë, në çdo situatë rrjedhshëm dhe pa ngatërresa, pse ndodhen në atë vend, në atë kohë dhe çfarë po bëjnë. Ata shkrihen me masën e turistëve, janë si ata, sillen si ata frekuentojnë të njëjta vende si turistët e tjerë, fotografojnë dhe filmojnë disa giga bite, ku midis tyre vetëm 10% mjaftojnë të jenë filmime, foto apo materiale të tjera me interes dhe të porositura nga agjencitë e inteligjencës ruse.

“SPIUNAZHI TURISTIK”, instrumenti më i ri i luftës hibride ruse

Historitë e tyre të “cover story” janë shumë afër të vërtetës, pasi realisht ata janë njerëz që nuk përdorin emra të rremë, zotërojnë hobi të veçantë, kanë profilet e tyre reale në mediat sociale facebook dhe X, kanë publikuar shumë nga “udhëtimet turistike” që po bëjnë, madje kanë edhe një rreth të gjerë miqsh që deklarojnë me “dorë në zjarr” që nuk i njohin si agentë të GRU-së, por blogerë pasionantë, për shembull. Në disa raste edhe brenda grupit të “turistëve spiunë” vetëm njëri e di vërtet çfarë bën, të tjerët përdoren nga ai si “mbulim” për të gjetur foto, video, objekte vendndodhje historike dhe interesante, në dukje të parë. Këto “cover story” i bëjnë “turistët spiunë” të mbrohen ndaj kundërzbulimit vendas dhe të aleancës, si dhe t’ia bëjnë të vështirë prokurorisë të ngrejë një akuzë. “Spiunët turistë” nuk figurojnë në asnjë regjistër të shërbimeve të inteligjencës, edhe nëse këto regjistra bien në dorë të kundërzbulimit, pasi ata janë nënkontaktorë.

Studentët snobë dhe pasionantë të përzgjedhur, rekrutohen vetëm në interes të një misioni, të një “punë” të vetme. Pas kësaj marrëdhënie me to ndërpritet duke i trajtuar ato si “agentë një-përdorimësh”, kjo me qëllim shmangien e “rrjedhjeve”, rrezikut nga “agentët e dyfishtë” apo dhe tradhtive të mundshme që ndodhin në botën e spiunazhit. Në disa raste për të rritur vështirësinë e zbulimit të tyre nga kundërshtari apo të dyshimit për to, “turistët spiunë” rekrutohen mes nacionaliteteve, moshave dhe sekseve të ndryshme me qëllim fshehjen e kombësisë ruse. Për të kryer “punën”, rekrutët përdorin periudhën e verës, ku justifikimi i udhëtimit turistik është i besueshëm, i përshtatshëm dhe i natyreshëm. Të rinjtë spiunë në shumicën e rasteve nuk e njohin dhe nuk dinë asgjë për organizatën në përgjithësi, strukturën e GRU-së, FSB-së, SVR-së, apo agjencive të tjera që i drejtojnë. Ata thjesht dinë punën dhe njohin vetëm “oficerin e çështjes”, me të cilin nuk kanë asnjë kontakt telefonik, fizik apo në rrjetet sociale. Në këtë mënyrë edhe nëse “spiunët turistë” rrëfihen apo bëhen “agentë të dyfishtë”, ata nuk dinë asgjë me rëndësi që mund të dëmtojë organizatën porositëse të “punës”.

Sipas mediave ndërkombëtare, shumë aktivitete të dyshimta janë kryer nga njësi speciale 29155, e cila është e mbushur me “turistë” që qarkullojnë lirshëm në Perëndim. Kjo njësi vepron në të gjithë Evropën si grupi kryesor, i atentateve, sabotazhit dhe luftës psikologjike të GRU-së. Përveç, sabotimeve kundër

Çekisë, Polonisë, Bullgarisë etj., veçojmë si shumë domethënëse, një shpërthim depoje municioni në qershor 2021, në Çaçak të Serbisë, në fabrikën e municioneve “Sloboda”. Për këtë akt, media e pavarur serbe e akuzoi drejtpërdrejt Moskën. Analistët gjykojnë se Moska me këto akte synon ta mbajë Beogradin, njëkohësisht të mbështetur, por edhe të kontrolluar e shantazhuar sipas parimit, beso por kontrollo. Në nëntor 2019, në një video të publikuar dhe që gjendet në youtube, provohet spiunazh i pastër nga Rusia kundër Serbisë. Nënkolonel Georgiy Kleban, zëvendës atashe ushtarak në ambasadën ruse në Beograd dhe një ushtarak i lartë serb, shihen qartë duke shkëmbyer çantën me dokumente, me një çantë me para. Vuçic, shumë i zhgënjyer, i bën ambasadorit rus në Beograd vetëm një pyetje për skandalin “pse?”. Rusët, ndoshta si shumë vende të tjera edhe në Perëndim, në fushën e spiunazhit nuk njohin miqësi të përjetshme, por vetëm interesa të përhershme. A mund të ketë ndodhur në vendin tonë një veprimtari e tillë “spiunazhi turistik”? Përgjigja është po, sepse ekzistojnë motivet, mjetet dhe mundësitë në duart e agjencive të shteteve armiqësore me vendin tonë dhe aleancën ku ne jemi pjesë. Përveç të qenit anëtar i NATO-s, edhe në marrëdhëniet mes dy vendeve tona ka patur përplasje, të cilat mund të përdoren si shenjë hakmarrjeje dhe ndëshkimi nga ana e Kremlinit. Shqipëria vazhdon të mbështesë Ukrainën, duke organizuar një Konferencë për të, më 28 shkurt 2024. Një pretekst mund të jetë fakti që qeveria jonë e shpalli Aleksei Krivosheev person “non grata” dhe i kërkoi atij të largohej nga vendi brenda 72-orësh, për shkak të shkeljeve “të përsëritura” të kufizimeve të pandemisë nga diplomati rus që nga prilli i vitit 2020. Më 7 mars 2022, Rusia shpall zyrtarisht Shqipërinë vend armik, për arsye të kundërshtimit zyrtar dhe sanksioneve si shkak i agresionit mbi Ukrainë.

Në rastin e vendit tonë, ka disa indikatorë të aktivitetit së dyshimtë të “turistëve rusë”, ku njëra është një ngjarje e 15 tetorit 2021, në zonën e Golemit në Kavajë, ku Sergey Burenkov 60 vjeç, gruaja e tij Natalia 58 vjeç, vajza e tyre Ekaterina 31 vjeç dhe bashkëjetuesi i saj Nikita Belousov, 37 vjeç, u helmuan nga monoksidi i karbonit. Shtetasi rus Sergey Vasiljeviç Burenkov, në vitin 2015 ka shërbyer si kolonel policie i OMON në zonën e Irkyskut. Në maj 2023 pezullohen hetimet, pasi pala ruse nuk i përgjigjet, pa asnjë shpjegim letërpërkushtues së prokurorisë shqiptare.

Shqipëria është për rusët dhe europiano-lindorët, një destinacion i preferuar turistik, ku vetëm për vitin 2021 u regjistruan 110 205 turistë, që hynë në Shqipëri. Nga të dhënat zyrtare të policisë kufitare rezulton se në Shqipëri janë me leje qëndrimi 130 shtetas rusë, ku nuk llogariten turistët. Zyrtarisht për vitin 2015 hynë në Shqipëri 16.192 rusë; në 2016 - 15.367 shtetas rusë; në 2017 - 17.160 shtetas rusë; në 2018 - 24.915 shtetas rusë; 2019 - 34.146 shtetas rusë; 2020 - 4.590 shtetas rusë dhe 2021 – 36.475 shtetas rusë. Zak Topuzi, kryetar i shoqatës së turizmit, thotë që ka ulje për sezonin e verës 2022 të ndikuar nga lufta, por që në 2023-2024 dhe vazhdim, rusët do të jenë mbi 150 mijë turistë, ose rreth 2,5% të numrit të përgjithshëm të turistëve. Në këtë fluks kaq të madh, aftësia dhe mundësia për të infiltruar agjentë sekretë të tipit turistik, është e madhe. Me një referim, policia kërkonte nga prokuroria hetimin e dy shtetasve rusë, Georgi Budanov dhe Vladislav Cherkasov, të cilët kanë vizituar Shqipërinë para dhe gjatë stërvitjes ushtarake “Defender 21” dhe të dyshuar për dhënie dhe sigurim informacioni. Prokuroria e Tiranës e ka regjistruar çështjen në bazë të neneve 213 dhe 214 të Kodit Penal; që kanë të bëjnë me dhënie dhe sigurim informacioni sekret shtetëror. Dyshimet për ta janë ngritur, sepse shtetasit e huaj, kanë qëndruar pranë bazës ushtarake në Urën Vajguore. Burime mediatike bëjnë të ditur se në kuadër të masave të sigurisë së stërvitjes “Defender Europe 21” është mbledhur informacion për një qytetar nga Rusia, i cili ka hyrë më 12 maj në pikën e kalimit kufitar në Muriqan dhe pas kontrollit i është gjetur një dron. Vladislav Cherkasov ka deklaruar se do vizitonte qytetin e Durrësit, kohë kjo që përkonte me stërvitjen ushtarake të “Defender Europe 21”. Ai është një ndër dy qytetarët rusë që kanë hyrë në Shqipëri, ndërsa Prokuroria e Tiranës e ka vënë nën hetim si të dyshuar për spiunazh.

Pas përplasjeve diplomatike mes Moskës dhe Tiranës ndodhi edhe incidenti në uzinën ushtarake të Gramshit. Kjo uzinë është përmendur në mediat tona dhe të huaja se mund të rivihej në punë për interes të NATO-s, për prodhim të municionit me kalibër standard të aleancës. Ky fakt besohet se e ka kthyer ish-uzinën në shënjestër të GRU-së dhe njërive të saj 29155 me “turistët” e saj. Ngjarja në ish-uzinën e armëve në Gramsh, më 20 gusht 2022, na tregon qartë se “turistët rusë” janë prezentë dhe madje duke operuar për një kohë të gjatë në rajon dhe Shqipëri, sidomos pas fillimit të luftës në Ukrainë. I riu rus Mikhail Zorin është arrestuar nga rojet tona, pasi ka përdorur spërkatës neuro-paralizues, duke ua hedhur në fytyrë ushtarëve roje. Ukrainasit Fedir Alpatov 25 vjeç me arsim të lartë, rusja Svetlana Timofeeva e 33 vjeç dhe rusit Mikhail Zorin 23 vjeç, u janë sekuestruar pas arrestimit: një automjet, dy dronë, sasi të konsiderueshme valute, një dylbi e shikimit natën, një laptop, disa karta sim, një hardisk i jashtëm, një fishek model 56 kalibër 7,62 mm, një predhe fisheku arme zjarri kalibër 12.7 mm, pajisje kampingu të ndryshme, një spërkatës neuro-paralizues dhe 6 telefona celulare. “Bloggerët” aktualisht janë liruar nga gjykata, por nga analiza e mjeteve speciale që përdorën, e rëndësisë së objektit që fotografuan dhe filmuan, e sulmit me spërkatës neuro-paralizues ndaj një ushtaraku me uniformë dhe emblema të dallueshme kombëtare, e bën këtë ngjarje “spiunazh turistik” tipik rus.

“Vija e sjelljes” si bloggerë dhe kërkesa e Rusisë për ekstradim të Svetlana Timofeeva, se gjoja kërkohet për një vepër të ngjashme

në Moskë; janë praktika profesionale të shkollës së spiunazhit, që duhet të bindë gjithëkënd në Shqipëri.

Incidenti që ndodhi në Uzinën e Përpunimit të Armëve në Gramsh ka marrë edhe vëmendjen e mediave ndërkombëtare. Kanali informativ britanik “Sky News”, i cili i ka kushtuar një rëndësi të madhe luftës në Ukrainë, e raportoi ngjarjen të shtunën, një ditë më vonë, më 21 gusht 2022. Por edhe tabloidi gjerman “Bild” ka komentuar ngjarjen e rëndë të ndodhur në ish-uzinën e armëve: “Situatë e ndjeshme në Shqipëri! Dyshimi i qartë: ata ishin agjentë rusë”. Në lidhje me pasaportat e zbuluara ukrainase, “Bild” thotë: “Nuk jemi të befásuar, pasi qindra mijëra pasaporta ukrainase përfunduan në duart e rusëve në territoret e pushtuara. Sigurisht agjencia ruse e GRU-së qëndron pas sulmit”. Edhe mediat greke kanë raportuar për ngjarjen e rëndë të ndodhur në Gramsh, ku dy rusë dhe një ukrainas sulmuan dy ushtarakë shqiptarë, pasi këta i ndaluan të futen brenda fabrikës së armëve. “Zougla.gr” ka bërë edhe një historik të shkurtër për fabrikën, duke theksuar se në të

PAS PËRPLASJEVE
DIPLOMATIKE MES
MOSKËS DHE TIRANËS
NDODHI EDHE INCIDENTI NË
UZINËN USHTARAKE TË GRAMSHIT.
KJO UZINË ËSHTË PËRMENDUR
NË MEDIAT TONA DHE TË HUAJA
SE MUND TË RIVIHEJ NË PUNË PËR
INTERES TË NATO-S, PËR PRODHIM
TË MUNICIONIT ME KALIBËR
STANDARD TË ALEANCËS. KY FAKT
BESOHET SE E KA KTHYER ISH-
UZINËN NË SHËNJESTËR TË GRU-
SË DHE NJËSIVE SË SAJ 29155
ME “TURISTËT” E SAJ. NGJARJA
NË ISH-UZINËN E ARMËVE NË
GRAMSH, MË 20 GUSHT 2022,
NA TREGON QARTË SE “TURISTËT
RUSË” JANË PREZENTË DHE MADJE
DUKE OPERUAR PËR NJË KOHË TË
GJATË NË RAJON DHE SHQIPËRI,
SIDOMOS PAS FILLIMIT TË LUFTËS
NË UKRAINË.

kaluarën ajo ka prodhuar pushkë ruse AK-47 dhe tani përdoret për të çmontuar armët e vjetra. Gazetari i njohur bullgar, Christo Grozev, pjesë e ekipit që zbuluan agjentët rus që helmuan ish-spiunin rus Sergei Skripal, shkruan se një nga ruset e ndaluara në Gramsh, Svetlana Timofeeva, ka një histori interesante udhëtimi. Sipas tij ajo ka udhëtuar disa herë në shoqërinë e ‘fotografëve’ dhe se madje njëri prej tyre është arrestuar në Egjipt dhe Ministria e Jashtme ruse ka ndërhyrë për ta liruar. “Një nga ruset e ndaluara në Shqipëri është Svetlana Timofeeva. Ajo ka një histori interesante udhëtimi: kalimet kufitare tregojnë se ajo udhëtoi shumë herë në shoqërinë e ‘fotografëve’, të paktën një prej të cilëve u arrestua këtë janar në Egjipt dhe duhej të shpëtohej nga FSB-ja”, - shkruan Grozev

Deklarata e përbashkët e Zelensky-it me kryeministrin Rama, në samitin e Tiranës për Ukrainën, më 28 shkurt 2024, për riaktivizim të prodhimit të armëve dhe municioneve në Shqipëri, është një tjetër provë që Gramshi ishte një operacion spiunazhi i ditur nga rusët dhe u përgatit që më parë. Në Kuçovë, inaugurimi i bazës ndihmëse ajrore të NATO-s, më 4 mars 2024, do të përbëjë një objekt më të “pëlqyeshëm” për “turistët rusë” të verës së vitit 2024 dhe në vazhdim.

Ndërsa mediat ndërkombëtare dhe NATO, i përgëzuan FARSH-të për këtë sukses, disa media dhe analistë “gjithologë” shqiptarë spiunazhin rus në Gramsh e “hëngren” siç ishte gatuar në kuzhinat e GRU-së. Më 24 shkurt protagonistja ftohet në një emision televiziv dhe trajtohet si viktimë e mentalitetit komunist, të përbashkët të Shqipërisë dhe Rusisë?! Në rajonin tonë ka media dhe individë të sponsorizuar nga Rusia, që qëllimisht mund ta kenë bërë këtë, por ka gjithashtu edhe një grup analistësh dhe diplomatësh naivë, që nuk janë njohës të gjeopolitikës dhe instrumenteve hibride të Putinit. Spiunazhi në ish-uzinën e armëve në Gramsh dhe tentimi për t’u infiltruar me agjentë në stërvitjet e rëndësishme të NATO-s (Georgi Budanov dhe Vladimir Cherkasov), në Shqipëri janë tregues dhe alarm për mbrojtjen dhe sigurinë tonë dhe aleancës. Spiunët rusë, sllavë apo serbë, ukrainas apo bjellorusë, të rekrutuar dhe maskuar, si diplomatë, analistë, gazetarë dhe turistë, mbeten sfida e re për organet e sigurisë të shteteve ballkanike. Rusia, e cila është dobësuar nga sanksionet ndërkombëtare dhe pushtimi i komplikuar dhe me kosto të lartë i Ukrainës, pritet t’i rrisë sulmet 3S kundër aleatëve strategjikë të SHBA-së, dhe NATO-s në Evropë dhe në Ballkan.

Analiza e ngjarjeve të ndodhura në vitet e fundit, janë indikatorë se si parashikohet të jetë periudha 2024 - 2030, në raport me Rusinë. Aktualisht po ndodh, nga janari deri më 31 maj 2024, nga rreth 90 000 trupa nga 31 vende anëtare të NATO-s dhe Suedia po zhvillohet stërvitja “Steadfast Defender 2024”. Kjo stërvitje do të zhvillohet në hapësirat e shteteve në kufi dhe pranë Rusisë si Finlanda, Estonia, Gjermania, Greqia, Hungaria, Letonia, Lituania, Norvegjia, Polonia, Rumania, Sllovakia, Suedia dhe MB. Përveç formave të tjera të luftës hibride, hapësira e stërvitjes sigurisht do të jetë e frekuentuar nga “turistët spiunë” rusë, që do të vizitojnë rajonet ku do të zhvillohet kjo stërvitje, që është target i inteligjencës armike të NATO-s, e cila këtë javë është me 32 anëtarë.

“Mjeshtër Kërkimesh”, kolonel MYSLIM PASHA,
ish-drejtori i institutit të Topografisë Ushtarake

49 vite histori suksesi

Shqipëria ka një datë me shumë domethënie në historinë e saj, ndoshta që prej Pavarësisë. Dhe kjo ka të bëjë me gjeodezinë, krijimin e këtij institucioni kaq të rëndësishëm.

Instituti do të hartonte politika të grumbullimit, përpunimit, mirë administrimit të informacioneve gjeografike dhe të gjeosistemeve në shkallë vendi. Ai organizonte përgatitjen topo-gjeodezike të terrenit shqiptar, përgatitjen e literaturës topografike e gjeografike ushtarake për armët dhe shërbimet e ushtrisë, planifikonte të gjithë punën për përgatitjen topografike të kuadrove dhe efektivave të strukturave të forcave të armatosura, për planëzimin dhe krijimin e rezervave të nevojshme me harta topografike dhe tematike apo speciale, si dhe do të ideonte dhe organizonte punën studimore, shkencore në fushat përkatëse.

8 mars 1975, është festa e hartës, e pikturës së portretit hartografik të Shqipërisë, festa e koordinatave, lartësive dhe thellësive të trajtave të këtij vendi, e modelit të ndryshimeve në kujtesën dhe gjeo-historinë e kombit tonë, festa e Projeksonit të mbijetesës dhe zhvillimeve të së ardhmes.

Mbetet një ngjarje që nuk sjell thjesht një datë të zakonshme. Të zgjohet kujtesa me një hartë Shqipërie në dorë, krahë çeljes së luleve, me një hartë të përtërirë, të ardhur prej mbijetesës kombëtare, gjer në ditë të sotme.

Me këtë hartë shohim portretin e mbijetesës, ndihmesat e brezave, për të vizatuar e pikturuar tiparet e këtij Dheu dhe Deti, shtrirjen historike, në projeksionet e padrejtësive, kufijtë e prerë prej tragjedisë dhe me ndryshimet që u bënë përmbi këtë portret. Është djepi hartografik që na përkund.

Shërbimi Hartografik dhe Gjeodezik në FA ka një zanafillë që vjen që nga lashtësia

Hartat e botës që nga shekulli IV p.e.s. ato të Herodotit, Hekatu-t Eratostenit, Strabonit dhe Ptolemeut, bartin në vete dhe trajtat e Ilirisë së hershme dhe vend-pozicionimin e Ilirëve. Historia

që vjen e bart këtë portret me qëndresën aq të njohur të Ilirëve në hartat Romake, Arabe, Portulane, ndër hartat e Periudhës së Re, kur kontributet hartografike dhe gjeodezike erdhën nga pushtuesit, ndaj kemi gjurmët e Institutit Gjeografik të Vjenës, Institutit Gjeografik Ushtarak të Firences, që realizuan studimet dhe hartat e para topografike.

Në Periudhën pas Luftës së Dytë Botërore, sërisht në fatin e ndikimeve të sistemit komunist që u vendos, kur Bashkimi Sovjetik u shtri si një Perandori Komuniste. Hartat gjatë kësaj periudhe sollën standarde të reja, ku për herë të parë morën pjesë edhe hartografët dhe gjeodetët e parë të Shqipërisë. Më 2 prill 1946, fillon organizimi i Shërbimit Gjeodezik të Ushtrisë Popullore. Ndërkaq në vitin 1953 filloi veprimtarinë edhe Dega e Topografisë në Shtabin e Përgjithshëm. Më vonë krijohet dhe vepron Detashmenti Autonom Topografik i Shtabit të Përgjithshëm, që kreu disa detyra të rëndësishme gjeo-topografike.

Me vendim të Këshillit të Ministrave në datën 8.05.1975 krijohet Instituti Topografik i Ushtrisë (ITU). Ai kishte detyrë dhe mision kombëtar që të hartografonte Republikën e Shqipërisë në shkallë të mesme dhe të vogël, me vlera në fushën e Mbrojtjes së vendit dhe të zhvillimit ekonomiko-shoqëror e kulturor të Shqipërisë. Ai do të kishte si detyrë bazë nga ana studimore të ndërtonte Rrjetin Gjeodezik Shtetëror, si dhe do të kishte edhe monopolin e Fotografimit Ajror. Kjo nuk është thjesht një histori. Është një ngjarje që nuk sjell vetëm një datë të thjeshtë të një Instituti të zakonshëm. Kjo ngjarje sjell një histori për një nga Institutet më në zë të fushës studimore dhe krijuese në Shqipëri, sepse ky Institut është marrë dhe merret me Hartën e Shqipërisë, me portretin e saj në kohë dhe hapësirë, me gjeo-historinë e këtij vendi që nuk i shërben vetëm ushtrisë por gjithë spektrit zhvillimor shqiptar.

Sistemi gjeodezik i standardeve të NATO-s, realitet krenarie

Ideatorët kryesorë që duhet t'i përmendë historia janë: Dhimo Dhaskali, Limos Alimuçi, Vait Tartari, Çesk Begu, Thimi Jorgaxhi, Myslim Haxhiu, Filip Marga, Mulla Mullaj, të cilët ishin ndër kryesorët që punuan në këtë projekt të ri që do t'i vlente ardhmërisë së këtij shërbimi. Po nuk mund të harrohen edhe shumë të tjerë që punonin në sektorët e krijuar dhe dhanë mendime të çmuara. Ky Institut do të ishte institucion ushtarak kërkimor dhe prodhues, në fushën e përgatitjes topografike të ushtrisë shqiptare dhe më gjerë.

Më 15 mars 1975, u caktuan drejtori dhe zëvendës drejtori: Limos Alimuçi dhe Vait Tartari. Pas tyre vinte një bashkësi kuadrosh oficerë të shkallëve dhe të breznive të ndryshme, të cilët kanë lënë jetën e tyre në vlera të mëdha hartografike dhe vepra që s'harrohen si: Perlat Gjoliku, Robert Hajro, Kleanthi Dhimitri, Çarçan Danaj, Novrus Xhaferi, Xhavit Xhani, Gani Mustafa, Vangjel Gaçe, Niko Zheku, Beniamin Lohja, Agim Mezini, Seit Shapillo, Hasan Dyli, Zeqo Zano, Bilbil Mehmeti, Hysen Dervishi, Liliana Duri, Marjeta Pasko e të tjerë. Më pas vjen një brezni tjetër kuadrosh që mbaruan shkollat ushtarake brenda vendit dhe u arsimuan edhe në Universitetin e Tiranës: Përparim Likaj, Maksimilian Gjika, Eduart Isufi, Stafan Shahini, Asllan Muka, Piro Dado, Bajram Muja, Ptoleme Biku, Asllan Bebeçi, Kostandin Premti e shumë të tjerë, që mbushën kontributet teknike e kërkimore në fushat inxhinierike. Po kështu një bashkësi e tërë kuadrosh topografë nga shkollat ushtarake zunë pozicione të rëndësishme në Institut si në Astronomi, Gjeodezi, Hartografi si Asllan Gorezi, Llukan Mici, Vladimir Koruni, Asim Beja, Josif Kolççi, Mustaf Koçerri, Kujtim Ago. Një brezni e më këndejme do të vinte me Çelik Muratin, Behar Malajn, Bashkim Çapunin, Faik Teki Meta, Osman Tome etj.

Misioni që ka Instituti lidhet me Informacionet hapësinore e këtu buron ai kujdes inteligjent që duhet qysh në krye të veprave dhe projekteve. Mbase është dhimbje, por edhe ajo duhet cekur, gjithsesi. Nuk mund të harrohet asnjëherë Marrëveshja e Delimitimit të Detit midis Greqisë dhe Shqipërisë në vitin 2009! Ajo që ndodhi është dramatike. Kjo ka lidhje me atë se: a është në gjendje IGJI-ja të menaxhimit hapësinor hartografik të kufijve shtetërorë të Republikës?

Tani Instituti quhet: “Institut Gjeografik dhe Infrastrukturës”. Kërkohet një realitet dhe angazhim tërësor në zhvillime të sotme në rajon dhe më gjerë, në situatat gjeopolitike që mund të vijnë, ku gjeografia luan rolin e saj të madh vetëm atëherë kur rojat hartografike kombëtare janë në krye të orientimeve zhvillimore të reformave të sotme, jo vetëm në FA por edhe për gjithë vendin. Udhë e mirë e përtëritjes së hartave 1: 25 000 sipas standardeve të NATO-s dhe një projekt Detar me Norvegjinë, rrëfen se këto koordinata orientuese janë inspiruese. Në histori dhe në përvojë, Lufta e Kosovës ishte në kreun e ndihmesës së madhe hartografike dhe gjeodezike në studimin e hapësirës së Republikës së Kosovës. Projekti i parë që u krye me NIMA (National Imagery and Mapping Agency) e SHBA-së, përtëritja e hartave topografike të shkallës 1:50 000 sipas standardeve të NATO-s. Pikërisht nga ky Projekt filluan edhe ndryshimet e mëdha në Institut.

Me një vendim të posaçëm të KM-së dhe ligji për Institutin prej Parlamentit të Shqipërisë, u bënë ndryshime me rëndësi në Misionin. Instituti u quajt Institut Gjeografik Ushtarak i Shqipërisë.

Jo vetëm unë, por të gjithë kolegët kuadro ushtarakë të IGJI-së, punonjësit civilë, gjithashtu, kanë se çfarë të kujtojnë edhe në situatën ndërkombëtare. Një pushtim tragjik kryhet këto ditë nga Federata e Rusisë ndaj Ukrainës. Janë hapësira, vepra urbane qytete që pushtohen. Përpara se të kryhej ky akt është përtërirë harta topografike, është studiuar hapësira tokësore detare dhe ajrore, me sisteme koordinatash që përdoren nga të dy palët. Kjo na sjell në mendim, se sa vlerë kanë studimet e IGJI-së për ta ushqyer Shtabin e Përgjithshëm me harta dhe koordinata, dhe informacione të tjera që i duhen veprimeve luftarake.

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Arsimtarët, martirë që gjakun ia falën lirisë së gjuhës shqipe

Persekutime dhe masakrime që në germat e para të abc-së...
Historiografia e shkollës shqiptare na tregon se para dhe gjatë Rilindjes, përhapja e arsimit dhe e kulturës kombëtare ishte një nevojë, që ushtroi zhvillimi ekonomik e shoqëror, një kusht i domosdoshëm i përparimit material e shpirtëror i kombit shqiptar. Në këtë proces të zhvillimit, të shumtë kanë qenë arsimtarët dhe arsimtarët, të cilët janë ndjekur, persekutuar, martirizuar e vrarë për idetë dhe veprimtarinë patriotike të tyre. Nisur nga mësimi i gjuhës amtare shqipe, të vijuar me përpjekje për të edukuar me frymë patriotike e çlirimtare brendinë e përmbajtjeve të mësimëve, vendosmëria për të mënjeluar çdo ndikim të huaj dhe që binte ndesh me traditën shqiptare të edukimit patriotik, në luftë me pushtuesit, shkolla shqipe dha dhe dëshmorët e saj në çdo hap të saj. Në këtë luftë dhanë jetën për germat shqipe dhe mësimin e saj me dhjetëra dëshmorë, duke filluar që nga Pjetër Budi (1566-1622), Dhaskal Todhri (1730-1805), Ndrec Ndue Gjoka (1919-1946) etj.

E masakruan Gjak Shqiptarin, sepse shpërndante libra shqip, që të vegjlit shqiptarë të mësonin gjuhën amtare, që të miturit të hapnin sytë, që jeta të zhvillohej në çdo qytet e fshat. Me urdhër të patriarkut Igumenik të Fanarit e helmuan Naum Veqilharxhin (1797-1846), autorin e “Evëtarit” dhe të parës abetare të Shqipërisë. Ndërsa Anastas Kulluriotin (1822-1887), pjesëtar i Lidhjes Shqiptare të Prizrenit e persekutuan dhe e burgosën. Kështu vijuan armiqitë me Balil Tahirin, “mësuesin shëtitës”, që e vranë me pabesi rreth vitit 1893, për të vijuar me mënyra të ndryshme dhe të sofistikuar për kohën me atdhetarin e flaktë Koto Hoxhin (1824-1895). Agentët e dhespotit të Kosturit, më 12.11.1905, therën mësuesin e shqipes Kristo Harallambin (Papa Kristo Negovanin 1875-1905), Pandeli Sotirin (1843-1891), Petro Nini Luarasin (1865-1911) dhe Nuçi Naçin (1871-1927) i ndoqën, i persekutuan dhe i martirizuan Fanari dhe Porta e Lartë, në kohën kur po hidhte shtat arsimit kombëtar shqiptar, sepse ishin drejtorët dhe edukatorët e Mësonjëtores së Parë Shqipe të Korçës.

Dhe pse u shpall Pavarësia e Shqipërisë, përsëri shkollës shqipe i dolën pengesa të reja. Këto ishin kërkesa të reja dhe të kohës që kërkonin pavarësinë e shkollës, mënjanimin e klerikëve mbi arsimin, lufta për shkollën shqipe dhe mbylljen e shkollave të huaja, zhvillimin e arsimit femëror, për masivizim të arsimit, etj. Të gjitha këto dhe të tjera kërkesa u ndeshën në reaksionin antikombëtar dhe të elementëve reaksionarë, u ndeshën në pikëpamje fetare, etj., gjë që kërkoi përsëri sakrifica, gjakderdhje, luftë të pashembullt për arsimimin dhe zhvillimin e kulturës shqiptare. Më 1917, forcat e pushtimit francez ekzekutuan Themistokli Gërmenjin (1871-1917), kryetarin e Këshillit Administrativ të Republikës Autonome të Korçës, që mbylli shkollat e huaja dhe hapi shkolla në gjuhën shqipe. Forcat e pushtimit italian vranë tradhtisht, më 1920, inspektorin e arsimit Sali Nivicën (1890-1920), arrestuan Jani Mingën, Avni Rustemin (1893-1924), “udhëheqësin e djalërisë”, Mësuesin e Popullit e vranë forcat reaksionare më 1924. Një vit më vonë, reaksioni vrau tradhtisht mësuesin antiklerikal Salih Çekën (1892-1925) dhe Luigj Gurakuqin (1879-1925). Më 1929, shovinistët serbë masakruan Shtjefën Gjeçovin (1874-1929), vetëm se punonte për shkollën shqipe. Gjatë gjithë periudhës së Pavarësisë lufta e elementit përparimtar me reaksionin ishte e ndezur dhe u shkrua me gjak.

Mësuesit dëshmorë në luftë...
Një kapitull të ri dhe të lavdishëm në historinë e arsimit tonë hapi Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare. Që më 1941, ra heroikisht në ballin e luftës mësuesi Faslli Cami (1912-1941), i pari dëshmor i Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare nga radhët e arsimtarëve. Më 1942, në përlëshje për të çarë rrethimin e armikut, u vra në Dardhë mësuesi i shkollës qytetëse të Beratit, agronomi Kristo Isak (1913-1942). Po në këtë vit u var Jordan Misja (1911-1942), që kishte punuar si mësues në Veri dhe në Jug të Shqipërisë, në Vrakë të Shkodrës, në Pukë dhe në Lupckë e Lugar të Përmetit dhe se shkroi në qershor të 1942, së bashku me Perlat Rexhepin e Branko Kadinë epopenë legjendare, që hyri në historinë tonë si epopeja e tre heronjve.

Lufta ishte ndezur kudo në Shqipëri dhe kur në hartën tonë shënoheshin zonat e çliruara, lufta rrëmbeu të tjerë mësues, mësuesin e shkollës së Vishocicës, Raqi Grabockën (1920-1943), mësuesin e ri, normalistin elbasanas, Abdyl Myzyrin (1921-1943), mësuesin e fshatrave të Korçës, Përmetit, Tepelenës e Beratit, Kristaq Capon (1914-1943), mësuesin e Kërrenajës së Tropojës dhe Vrellës së Pejës, gjakovarin Hysni Zajmi (1916-1943), mësuesin e re, Herojnë e Popullit, Shejnaze Jukën (1924-

1943), mësuesin e shkollës normale, Hiqmet Dusha (1915-1943), normalistët Tomor Sinani (1921-1943), Thanas Bozo, Muharrem Dollaku etj. Ata ishin mësues, edukatorë, partizanë dhe komisarë, organizatorë grevash, demonstratash, betejash.

Shumë mësues u ndeshën me reaksionin, me bajraktarët dhe iu ekspozuan rrezikut kundër atyre që nuk donin dritë. Kështu, vargut të dëshmorëve i shtohet Spiro Postol Velko (1921-1944), Isuf Gjata (1891-1944), mësuesi dhe poeti i ri Jani Dodi (1919-1944). Në ballin e luftës për çlirimin e plotë të atdheut nga fashizmi dhe shtypja e shfrytëzimi shekullor, vazhduan të bien dëshmorë të tjerë nga radhët e mësuesve Bido Sejko (1900-1944), Mehmet Pepi (1915-1944) etj. Ata vazhduan të shkruajnë faqe lavdie me gjakun e tyre.

Në betejën për çlirimin e Patosit ra mësuesi Lefter Talo (1912-1944), Hero i Popullit; në betejën e Qafë-Kërrabës, ra heroikisht për çlirimin e Tiranës Kadri Abdihoxxha (1920-1944), mësuesi i Qafë-Murrës së Dibrës; për çlirimin e Fierit, në shtatorin e 44-ës ra Mustafa Jashari, mësuesi i Çërravës së Pogradecit; Feridun Xhindolli (1920-1944), mësuesi i Malindit të Skraparit dhe i Frakullës, ra në Mollas të Suloves; Raqi Oirinxhi (1913-1944), mësuesi i Liceut të Korçës, ra heroikisht, duke dhënë shembullin para nxënësve të tij dhe mbeti përgjithnjë Mësues i Popullit. Në kampin famëkeq të Prishtinës vdiq burrërisht mësuesi Shyqyri Haxhia (1917-1944). Më 1944 ranë gjithashtu në betejat me fashistët normalisti i Elbasanit nga Fterra, zëvendëskomisari Turhan Mataj (1921-1944); Mësuesi i Popullit Hajrulla Kastrati (1915-1944); mësueset që luftuan për zhdukjen e analfabetizmit në radhët partizane Inajet Karalliu (1922-1944) dhe Heroina e Popullit, Qybra Sokoli (1924-1944).

Mësuesi i Barbullushit, Milotit dhe qytetit të Shkodrës, ai që krahas matematikës praktikonte dhe sportin, Salo Halili (1909-1944), mësuesi i Blushit, Mustafa Radovicka (1919-1944), mësuesi i ri Xheladin Fishta (1922-1944), ranë duke dhënë shembullin e edukatorit. Shembuj të tillë vetëmohimi ka plot nga mësues e mësuese të të gjitha kategorive: të rinj e të moshuar, nga ata që luftuan me pushkë në dorë në frontin e luftës dhe nga ata që u hodhën në punë për ndërtimin e Shqipërisë së re. 4 Shkurti famëkeq hyri në histori si një datë e zezë. Ai la gjurmët barbare të terrorit të zi fashist. Historia e asaj dite u shkrua dhe me gjak mësuesish dëshmorë si Ramiz Treni (1915-1944) etj.

Heroizmi i mësuesit formoi traditë
Menjëherë pas Çlirimit të vendit filloi lufta kundër analfabetizmit, kësaj plage shekullore të popullsisë. Partizanët e partizanet u hodhën përsëri në luftë, por kësaj radhe për të

ngritur shkolla, për të çuar kudo zërin e Partisë. Kundër tyre u ngritën kulakët, bajraktarët, klerikët, fanatikët dhe reaksioni i brendshëm e i jashtëm, Ndrec Ndue Gjoka iu vu punës për hapjen e shkollave në zonën e Mirditës dhe ra si hero në fushën e nderit për lulëzimin e arsimit socialist, i vrarë nga banda reaksionare kriminale. Po kështu, më 1946, në vitin kur u shpall Reforma Arsimore, kriminelët vranë barbarisht mësuesin e Oroshit (Mirditë) Ndue Gjin Tuçin, mbasi e torturuan më parë para nxënësve. Më 1947, mësuesi i Xibrit (Burrel), Isa Selim Bajraktari u ndesh me bandat reaksionare dhe ra në luftë e sipër, duke treguar se Reforma Arsimore duhet zbatuar po qe nevoja edhe me gjak.

Në vitet e socializmit u shënuan arritje në fushën e arsimit. U zhduk analfabetizmi, u realizua detyrimi shkollor, u zgjerua rrjeti i arsimit të mesëm, u ngrit arsimi i lartë, me mijëra kuadro të specializuar iu futën prodhimit. Me mijëra të rinj e të reja, së bashku me mësuesit e tyre, morën rrugën për në aksione: në rrugën Kukës-Peshkopi, në hekurudha, në hapje tarracash etj., etj. Heroizmi i mësuesit dhe nxënësit kishte formuar traditë, ishte bërë masiv. Ranë si heronj për ndërtimin e veprave të reja nxënësit Ali Laçej, në nëntor të vitit 1968, bie në krye të detyrës në fshatin Likaj Ismet Sali Bruçaj (1949-1968), duke luftuar me forcat e natyrës. Po kështu, në krye të detyrës, larg familjes, Ilia Qiqi (1953-1974) ra duke kryer me nder detyrën e vet, duke u bërë shembull pune dhe besnikërie.

Mësuesit dëshmorë janë vlerësuar me tituj të ndryshëm: Hero, Mësues i Popullit, Mësues i merituar etj., ata janë përjetësuar me emrat e tyre, duke emërtuar shkolla dhe institucione. Në qytetin-muze të Gjirokastrës, pionierëve të arsimit të shkollës dhe të gjuhës shqipe, iu është ngritur një obelisk madhështor, obelisku i pionierëve të arsimit, të shkollës dhe të gjuhës shqipe. Ky është një monument artistik me rëndësi historike, obelisku është një vepër skulpturale, me lartësi 8 m, e pajisur me mbishkrime, data etj., që në mënyrë sintetike shprehin rrugën e lavdishme, historike dhe luftërave që ka bërë gjatë shekujsh arsimit dhe shkolla shqiptare. Obelisku përjetëson luftën e pareshtur dhe plot sakrifica që kanë bërë bijtë e bijat e Shqipërisë për lirinë, demokracinë, gjuhën e shkollën shqiptare, për përparimin shoqëror e për socializmin. Në çdo anë të atdheut gjenden lapidarë, monumente, buste që dëshmojnë për veprat e tyre, për aksionet e tyre. Në këtë vit të 80-vjetorit të çlirimit të Atdheut, do të përkujtohen dhe respektohen të gjithë ata luftëtarë e luftëtare mësues, që në shekuj nuk kursyen asgjë për mësimin dhe shkollën shqipe në edukimin e brezave.

"Zoti nuk i rreh gratë"

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Zoti nuk i rreh gratë.

- Çfarë ke grua?

- Dua të vdes.

- Pse do të vdesësh?!

- Se të vdekurit nuk i rrahin. Nuk do të më rrahin më. Nuk do të më dhembë trupi nga druri dhe nuk do të më nxihet lëkura nga shenjat e drurit. E kupton?! Nëse një grua ëndërron të bukurën, unë kam ëndërruar gjithmonë veç të mos më rrahin. Ëndrra ime ka qenë gjithmonë një ditë pa dru. Një ditë ku dikush mos të ngrinte dorën dhe të më godiste. Kurrë nuk e jetova një ditë të tillë. Druri ishte vakt për mua. Kur të tjerët hanin mëngjes, unë haja dru. Kur të tjerët hanin drekë, unë haja dru. Kur të tjerët hanin darkë, unë haja dru.

- Kush të rrihte grua?

- Burri.

- Pse nuk e denoncon grua?

- E denoncova. Policia lëshoi një urdhër mbrojtjeje për mua dhe dje shkova të flija te motra ime. Erdhi burri dhe më mori me forcë nga atje dhe më çoi në shtëpi. Më rrahu prapë.

Ka mijëra gra, historia e të cilave është brenda dosjeve të komisariateve. "Do ta shohim rastin tuaj", - thotë polici, dhe historia mbyllet këtu.

- Ku po shkon grua?!

- Do të ngjitem në katin e tretë dhe do të hidhem. Do të shkoj pranë Zotit. Zoti nuk i rreh gratë dhe e di që Zoti do të më qortojë për këtë që po bëj, por do t'i them veç një gjë: "Zot, unë doja veç një ditë pa dru".

Shënim: Gruaja e radhës i dha fund jetës pasi kish denoncuar dhunën nga i shoqi. Policia kishte qenë 24 orë më parë në banesën e saj.

Historia vazhdon Tashmë në Perëndim

Unë quhem Alice, jam 27 vjeçe dhe nesër martohem. Zemra po më dridhet nga lumturia. Ndjej flutura në stomak, në të gjithë botën e brendshme, në të gjithë brendësinë time. Bashkëshorti im quhet Luigi. Ai është dashuria e jetës sime. Dashuria që ndiej për të, është e pa kufij.

Quhem Alice, jam 30 vjeçe dhe jam shtatzënë. Ndiej të përziera në mëngjes, sapo ngrihem nga shtrat dhe pasi hap sytë. Dhe në mbrëmje kam uri, uri për gjëra që nuk gjenden në frigorifer, ndaj Luigi duhet të dalë të blejë gjëra të ndryshme gjatë ditës, përpara se të kënaqë të voglin që jeton në barkun tim dhe që kërkon ushqim të veçantë. Luigi thotë se jam e bukur, nuk e besoj, kam shtuar dhjetë kilogramë, por gjithsesi e lejoj të më përkëdhelë me fjalët dhe duart e tij.

Quhem Alice, jam 31 vjeç, dhe prej disa muajsh mbaj në krahë Franceskon. Francesco është i mirë. Dëshiron të pijë shpesh qumësht, më sheh i habitur. Po aq e habitur jam edhe unë me veten time. Pyes veten: "A doli vërtet ky fëmijë nga unë?". Jam e prekur nga gjithçka, kurse Luigi nuk duket dhe aq i emocionuar. Ai shpesh më ngre zërin: "Bëje atë të ndalojë së qari". Dje më qëllloi me pëllëmbë në fytyrë. E fala menjëherë. Është i lodhur. Kjo atësi e gjeti të papërgatitur.

Quhem Alice, jam 32 vjeçe dhe sot, duke e parë veten në pasqyrë, vura re një mavijosje në krahun tim të djathtë, një në mollëza dhe një afër buzës. Vendosa menjëherë grimin dhe gjithçka u zhduk si me magji.

Emri im është Alice, jam 33 vjeç dhe sonte përfundova në urgjencë me tri brinjë të thyera. Luigi më goditi fort me bërryl. Por vazhdoj të mendoj që nuk është faji i tij. Nuk është faji i tij. Ai është aq i lodhur dhe unë jam aq e hutuar sa rashë në kuzhinë, duke i çuar pjatën me ushqim në tryezë.

"Burri im u përpoq të më ndihmonte të ngrihesha, por ai ra mbi mua". Kështu thashë në spital. "E sigurt?", - më pyetën. "Sigurisht", - u përgjigja me zë të ulët, me një dëshirë për t'ia plasur të qarit që u mundova ta fshihja me mjeshtëri.

Quhem Alice, jam 35 vjeçe dhe këtë mëngjes Luigi më futi një thikë në fyt. E ndjeva dhimbjen sapo tehu i thikës më hyri në mish. Për disa sekonda mbaja frymën dhe mendova: "A po më ndodh vërtet kjo gjë?". Kam vdekur pas disa orësh. Nga ai moment nuk rrodhi më gjak.

Emri im është Alice, dhe tani jam re, shi, dhe tokë dhe det. Jam edhe fryma e nënës për të gjithë jetimët e kësaj bote".

Nuk është një përrallë, as dhe një trill krijues, por një realitet trishtues i shoqërive në mbarë botën e "qytetëruar".

Dhe ne që risjellim jetën, ne që sakrifikojmë gjithçka nga vetja për të gjithë, por kurrë për veten, presim 8 marsin të kujtojmë që dhe ne kemi vendin e padiskutueshëm mbi këtë galaktikë. Presim 8 marsin të përkëdhelim sedrën femërore dhe fill pas kësaj në datën 9, rikthehemi ku ishim, tek sublimja tek gjithçkaja e të gjithëve dhe asgjëja e vetvetes.

Vetëm ligjet nuk mund ta ndalojnë dhunën, kurse të gjitha ne, po!

Nëse do të zhvillohej midis shtetesh, do ta quanim epidemi. Nëse do të ishte një sëmundje, do ta quanim epidemi. Nëse do të ishte një derdhje e naftës diku në det, do ta quanim një katastrofë. Por, është diçka që po u ndodh grave dhe konsiderohet si një çështje e jetës së përditshme. Është dhuna ndaj grave. Është ngacmimi seksual në punë dhe abuzimi seksual i vajzave të reja. Është rrahja ose dhuna fizike që secila prej miliona grave vuan çdo ditë. Është përdhunimi brenda shtëpisë ose në një takim. Është vrasje. Nuk është se ka ndonjë armik sekret që tërheq këmbëzën e armës. Nuk ka ndonjë virus të padukshëm që çon në vdekje. Janë vetëm meshkujt. Jo të gjithë, por shumë prej tyre. Në disa vende shumica e meshkujve kurrë nuk do të jenë të dhunshëm ndaj një gruaje. Ndërsa në vende të tjera, pjesa më e madhe e meshkujve do ta konsiderojnë si një të drejtë që e fitojnë që në lindje: të bëjnë çfarë të duan dhe kur të duan ndaj grave.

Por cilët janë këta meshkuj?

Thjesht meshkuj normalë, që vijnë nga të gjitha shtresat sociale të të gjitha ngjyrave dhe moshave. Të pasur, të varfër që punojnë tokën, apo meshkuj që qëndrojnë në zyrë pas një tavoline.

Të gjithë këta janë meshkuj normalë, megjithatë, kanë ndihmuar në krijimin e një klime frike dhe mosbesimi tek gratë. Shumë nga gratë, nënat dhe motrat, të dashurat dhe bashkëshortet, nuk ndihen të sigurta në shtëpitë e tyre. Natën ato nuk mund të shkojnë të blejnë diçka për të ngrënë, pa parë se kush po ecën pas tyre. Është e vështirë që ato të ndezin televizorin dhe të trishtueshme të zënkave familjare, sepse në fund të fundit këto janë çështje private dhe nuk mund të gjykohen

Të gjitha femrat ndihen "të burgosura" brenda një kulture të dhunës

Unë kam parë dhe takuar shumë gra viktimë të dhunës në familje gjatë përvojës sime të punës, kam dëgjuar shumë histori, përpjekje pa fund për hir të dashurisë, familjes, fëmijëve, respektit dhe vlerave. Kam takuar shumë gra, të cilat dhuna i kishte zhveshur nga vlerësimi për veten, nga shpresa për të ardhmen, dëshira për t'u ndjerë të realizuara në familje dhe në punë. Kam dëgjuar gjithashtu nga shumë njerëz të tjerë, të cilët mendojnë se kjo është një çështje që nuk i prek, që nuk ia vlen të flasësh dhe të përgjithësosh histori të veçanta dhe të trishtueshme të zënkave familjare, sepse në fund të fundit këto janë çështje private dhe nuk mund të gjykohen

A ndryshon kjo, nëse mund t'i ndodhë një personi të rëndësishëm për ju, nënës, motrës, shoqes, koleges?

A ndryshon ndopak, nëse dhunuesi është babai, vëllai, miku apo kolegu juaj? Në fakt, të gjithë këta njerëz jetojnë jo vetëm në të njëjtin planet, por në të njëjtin qytet, lagje, banesë apo shtëpi, duke konsumuar në heshtje frytet e hidhura të dhunës. Dhuna në familje mund të prekë këdo, edhe ty nëse nuk mendon për të. Dhuna në familje prek çdo ditë mijëra gra dhe fëmijë. Pasojat e saj mund të jenë të dukshme dhe të padukshme dhe mund të zgjasin me vite. Dhuna shkatërron atë çfarë mund të jetë më e rëndësishme tek njeriu, marrëdhënien me veten, botën dhe gjithçka të shtrenjtë, e deri jetën. Ne shpesh mendojmë se gjërat do të zgjidhen në heshtje, dikur apo dikush mund t'i ndryshojë gjërat, por jo ne. Kjo nuk është e vërtetë! Këto gra kanë nevojë për një fjalë, për një sinjal mirëkuptimi, për një mesazh të qartë se kjo që po u ndodh nuk është e drejtë, që ato dhe fëmijët e tyre meritojnë një jetë më të mirë dhe mbi të gjitha ato kanë nevojë të dinë se ka një rrugëdalje, dikush mund t'i ndihmojë në këtë situatë të vështirë.

Le të përpiqemi së bashku që çdo ditë të vitit ta kthejmë në një fillim pranvere.

PËRSHTATI: MIMOZA GOLIKJA

Trupat nga Franca, Gjermania, Italia, Lituania, Polonia, Sllovenia, Spanja, Turqia, MB dhe SHBA-ja kryen një kalim të lumit Vistula pranë Korzeniewo, Poloni, më 4-5 mars 2024. Kalimi i lumit ishte pjesë e stërvitjes “Dragon 24”, një stërvitje shumëkombëshe e nivelit operacional dhe taktik të udhëhequr nga Polonia, por dhe një element kyç i “Steadfast Defender 24”, stërvitjes më të madhe ushtarake të NATO-s në dekada. Në kalimin e lumit morën pjesë presidenti polak Andrzej Duda dhe presidenti lituanes Gitanas Nauseda.

Nën ombrellën e “Steadfast Defender 24”, po zhvillohen një seri stërvitjesh, që do të përfshijnë 90 000 trupa në total nga të gjithë aleatët e NATO-s dhe Suedia. “Steadfast Defender 24” bazohet në planet e reja të mbrojtjes të NATO-s dhe demonstron aftësinë e NATO-s për të vendosur forca me shpejtësi nga Amerika e Veriut dhe pjesë të tjera të Aleancës për të përforcuar mbrojtjen e Evropës.

Një numër zyrtarësh të rangut të lartë të NATO-s morën pjesë në ceremonitë e 4-5 marsit dhe në ditët e vizitorëve të shquar, si gjeneralmajor Cezary Miśniewski, zëvendës Komandant i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura Polake, gjeneralmajor Randolph Staudenraus, zëvendës shefi i Operacioneve të Shtabit në JFC Brunssum, gjeneral brigade Guy Foden, komandant i Task Forcës së NATO-s për Gatishmëri Shumë të Lartë (VJTF), gjenerallejtënant Piotr A. Blazeusz, zëvendësshefi i Parë i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura Polake, komandanti i JFC Brunssum, gjenerali Guglielmo Luigi Miglietta dhe komandanti i JFC Norfolk, zëvendës admirali Douglas G. Perry.

Stërvitjet e NATO-s, Aleanca teston aftësitë e saj

Stërvitjet janë mjete të rëndësishme përmes të cilave Aleanca teston dhe vërteton konceptet, procedurat, sistemet dhe taktikat e saj. Më gjerësisht, ato u mundësojnë ushtarakëve dhe organizatave civile të vendosura në teatrot e operacionit të testojnë aftësitë dhe të praktikojnë të punojnë së bashku në mënyrë efikase në një situatë krize.

Arsyeja për planifikimin dhe ekzekutimin e stërvitjeve ushtarake është përgatitja e komandave dhe forcave për operacione në kohë paqeje, krize dhe konflikti. Prandaj synimet dhe objektivat e tyre duhet të pasqyrojnë kërkesat dhe prioritetet aktuale operative. Ushtrimet kryhen në tre forma të mundshme si një ushtrim i drejtpërdrejtë (LIVEX) në të cilin në fakt marrin pjesë forcat; një stërvitje komanduese (CPX), e cila është një stërvitje e shtabit që përfshin komandantët dhe shtabet e tyre, dhe komunikimet brenda dhe ndërmjet shtabit pjesëmarrës; dhe një studim ushtrimor, i cili mund të marrë formën e një ushtrimi në hartë, një lojë lufte, një seri leksionesh, një grup diskutimi ose një analize operationale.

Ushtrimet dhe stërvitjet shërbejnë për një sërë qëllimesh specifike që i lejojnë forcat të ndërtojnë trajnimin e mëparshëm në një mënyrë praktike, duke rritur kështu nivelin e aftësive të forcave në një zonë të caktuar. Stërvitjet kanë nivele të ndryshme kompleksiteti, por shumica supozojnë se trajnimi bazë është i plotë dhe se ka një numër të mjaftueshëm të personelit të trajnuar.

Stërvitjet janë krijuar për të praktikuar efikasitetin e strukturave si dhe të personelit. Kjo është veçanërisht e vërtetë kur në mënyrë periodike struktura e komandës ushtarake të NATO-s reformohet dhe se shtabet e reja duhet të testojnë aftësinë e tyre për të përmbushur përgjegjësi të reja. Një strukturë përbëhet nga shumë komponentë, koncepte, doktrinë, procedura, sisteme dhe taktika, që duhet të funksionojnë së bashku. Strukturat e furnizimit, për shembull, kërkojnë trajnim të specializuar, pajisje dhe procedura operative, të cilat duhet të kombinohen për të mbështetur në mënyrë efektive objektivat e një misioni. Vënia në praktikë e këtyre strukturave lejon që ato të testohen dhe, nëse është e nevojshme, të rafinohen.

Forcat e udhëhequra nga NATO duhet të jenë në gjendje të punojnë së bashku në mënyrë efektive pavarësisht dallimeve në doktrinë, gjuhë, struktura, taktika dhe trajnime. Ndërveprueshmëria ndërtohet, pjesërisht, nëpërmjet trajnimit rutinë ndërforcash ndërmjet shteteve anëtare të NATO-s dhe nëpërmjet bashkëpunimit praktik ndërmjet personelit nga vendet aleate dhe partnere. Ushtrimet janë sa më të hapura për të gjithë partnerët zyrtarë, qoftë si vëzhgues, qoftë si pjesëmarrës, dhe në disa raste edhe si organizatorë të një stërvitjeje. Megjithatë, kërkohet miratimi nga Komiteti Ushtarak dhe miratimi nga Këshilli i Atlantikut të Veriut përpara se një partner të mund të vëzhgojë ose të marrë pjesë në një stërvitje.

Pjesëmarrja në stërvitjet e NATO-s është një nga opsionet e disponueshme për të ndihmuar në reformën e mbrojtjes. Ato ofrojnë mundësinë që vendet anëtare të NATO-s të testojnë reformat e zbatuara në nivel kombëtar dhe u japin vendeve partnere mundësinë për t’u përfshirë dhe vëzhguar strukturat dhe mekanizmat që anëtarët e Aleancës kanë në fuqi.

Krijimi i një stërvitjeje, skenarët, programi i trajnimit dhe stërvitjes ushtarake

Gjatë një stërvitjeje, forcave u kërkohet t’i përgjigjen një skenari fiktiv që i ngjan asaj që mund të ndodhë në jetën reale. Stërvitjet mbulojnë gamën e plotë të operacioneve ushtarake, nga lufta te ndihma humanitare dhe nga stabilizimi te rindërtimi. Ato mund të zgjasin nga një ditë në disa javë dhe mund të ndryshojnë në shtrirje nga disa oficerë që punojnë në një problem të izoluar, në skenarë luftarakë në shkallë të plotë që përfshijnë avionë, anije të marinës, pjesë artilerie, automjete të blinduara dhe mijëra trupa.

“Steadfast Defender 24 - Dragon 24”: Aleatët demonstrojnë frenim dhe mbrojtje të fortë udhëhequr nga Polonia

Stërvitjet e Aleancës mbështeten nga vendet e NATO-s dhe, sipas rastit, nga vendet partnere, të cilat ofrojnë angazhime kombëtare në formën e trupave, pajisjeve ose llojeve të tjera të mbështetjes. Vendet pjesëmarrëse janë normalisht përgjegjëse për financimin e çdo forme të kontributit kombëtar. Çdo stërvitje ka objektiva trajnimi të paracaktuara, të cilat nxisin përzgjedhjen e aktiviteteve. Objektivat mund të jenë ndërtimi i aftësive dhe njohurive, praktikimi i mekanizmave koordinues ose vërtetimi i procedurave.

Në përfundim të një stërvitjeje, komandantët dhe, në shumë raste, trupat rishikojnë kolektivisht performancën e tyre. Ky proces i lejon ata të identifikojnë fushat që funksionojnë mirë (“praktikat më të mira”) dhe fushat që mund të përmirësohen (“mësimet e nxjerra”). Në këtë mënyrë, stërvitjet lehtësojnë përmirësimin e vazhdueshëm të ndërveprimit, efikasitetit dhe performancës.

Ngjarjet dhe aktivitetet që lidhen me trajnimin dhe stërvitjet e NATO-s zhvillohen nga dy komandat strategjike të NATO-s, Komanda Aleate për Operacionet (ACO) dhe Komanda Aleate e Transformimit (ACT). Ky proces kulmon me publikimin e Programit vjetor të Stërvitjes dhe Stërvitjes Ushtarake (MTEP). Që nga korriku 2012, ACO është përgjegjëse për përcaktimin e kërkesave të trajnimit dhe kryerjen e vlerësimeve të NATO-s, ndërsa ACT është përgjegjëse për menaxhimin e MTEP dhe ekzekutimin e programit të stërvitjes. PBA ofron informacion të detajuar mbi trajnimet, ushtrimet dhe aktivitetet përkatëse të planifikuara për pesë vitet e ardhshme kalendarike. Specifikimet e detajuara të një ushtrimi zhvillohen një ose dy vjet përpara fillimit të stërvitjes. Dokumenti bazohet në prioritetet dhe synimin e Komandantëve Strategjikë. Zonat e përfshira zakonisht janë operacionet aktuale dhe të ardhshme, Forca e Reagimit të NATO-s, eksperimentimi transformues dhe programet e bashkëpunimit ushtarak të NATO-s.

Kërkesat e stërvitjes së NATO-s koordinohen gjatë Mbledhjeve të Bordit të Programimit të MTEP-së (të cilat janë të hapura për përfaqësues nga vendet partnere), duke filluar të paktën 18 muaj përpara fillimit të ciklit të ardhshëm. Planifikimi paraprak kulmon në Konferencën e Trajnimit dhe Stërvitjes së NATO-s, ku Komandat e NATO-s, vendet anëtare dhe partnere të NATO-s dhe të ftuar të tjerë kryejnë koordinimin përfundimtar të stërvitjes dhe ofrojnë mbështetje për MTEP-në vjetore.

Stërvitjet organizohen si në strukturat ushtarake ashtu edhe në ato civile të Aleancës. NATO zhvillon stërvitje bazuar në marrëveshjet, konceptet dhe procedurat e saj politike në mënyrë që të përmirësojë konsultimet dhe arkitekturën dhe aftësitë e vendimmarrjes. Stërvitjet politike synojnë gjithashtu të sigurojnë që këshilltarët kryesorë, zyrtarë të lartë politikë të pazgjedhur dhe komandantët ushtarakë në kryeqytete dhe brenda strukturave të NATO-s, të kenë mundësi për të ruajtur ndërgjegjësimin e tyre se si funksionojnë organizatat komplekse shumëkombëshe si NATO. Në disa raste, partnerët e përfshirë në operacionet e udhëhequra nga NATO janë në gjendje të marrin pjesë në disa aspekte të këtyre stërvitjeve.

NATO, dhe më konkretisht Shtabi Suprem i Fuqive Aleate në Evropë (SHAPE), publikon programin e saj vjetor të stërvitjeve në internet. Në frymën e Dokumentit të Vjenës për sigurimin e transparencës ushtarake, NATO u përmbahet gjithashtu rregullave të mëposhtme si kur një stërvitje tejkalon 9000 personel, ajo i nënshtrohet njoftimit (të paktën 42 ditë përpara); kur i kalon 13 000 personel, vëzhguesit lejohen të ndjekin stërvitjen. Konventa e emërtimit të stërvitjes është gjithashtu një burim informacioni dhe rrjedhimisht transparence.

Çdo vit në kuadër të Dokumentit të Vjenës dhe si pjesë e një mase të rëndësishme për ndërtimin e besimit dhe sigurisë, zyrtarët e Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE) takohen për të shkëmbyer informacion mbi forcat e tyre të armatosura, organizatat ushtarake, fuqinë punëtore dhe sistemet kryesore të armëve dhe pajisjeve. Ata gjithashtu ndajnë informacion mbi planifikimin dhe buxhetet e tyre të mbrojtjes gjatë vitit.

Stërvitjet e NATO-s identifikohen me dy fjalë. Shkronja e parë e fjalës së parë tregon komandën e NATO-s përgjegjëse për caktimin e stërvitjes.

Komandat strategjike në krye, stërvitjet me kalimin e kohës

ACO dhe ACT punojnë ngushtë së bashku në stërvitjet ushtarake të NATO-s. Të dyja asistohen nga rrjeti i institucioneve arsimore, trajnimi dhe vlerësimi të Aleancës, si dhe nga strukturat kombëtare. Që nga korriku 2012, ZSHDA-së i është dhënë përgjegjësia kryesore për vendosjen e kërkesave kolektive të trajnimit dhe kryerjen e vlerësimit të selisë dhe formacioneve. ACT-së i është dhënë përgjegjësia e menaxhimit të trajnimeve dhe stërvitjeve kolektive, bazuar në kërkesat e ACO-së. ACT mban gjithashtu përgjegjësinë kryesore për arsimin e përbashkët të NATO-s dhe Partneritetit për Paqe (PfP), trajnimin individual dhe zhvillimin e politikave dhe doktrinës shoqëruese, si dhe për drejtimin e shkollave të NATO-s (PfP e NATO-s është një program kryesor i bashkëpunimit dypalësh me vendet nga Evropa Qendrore dhe Lindore, Azia Qendrore dhe Kaukazi).

Stërvitjet e para të Aleancës u mbajtën në vjeshtën e vitit 1951. Gjatë vitit 1953, ishin rreth 100 stërvitje të llojeve të ndryshme të kryera nga komandantët e NATO-s. Që nga ky moment, forcat e NATO-s nuk ishin më një koleksion i njësive kombëtare, por kishin filluar të fitonin kohezion. Një vit pasi Komanda Aleate në Evropë u bë operationale, gjenerali Eisenhower raportoi se “gatishmëria luftarake e trupave tona është përmirësuar dukshëm”.

Gjatë viteve ‘70 dhe ‘80, NATO mbajti një program ushtrimesh shumë aktiv për të trajnuar forcat në sa më shumë skenarë të mundshëm. Stërvitjet u konsideruan një pjesë thelbësore e qëndrimit parandalues të Aleancës dhe ndihmuan për të siguruar që forcat të ishin të përgatitura për agresion të mundshëm gjatë gjithë Luftës së Ftohtë. Kurse në vitin 1994, Aleanca nisi nismën e Partneritetit për Paqe (PfP). Një nga objektivat e iniciativës është promovimi i bashkëpunimit më të ngushtë ushtarak dhe ndërveprimit midis vendeve të NATO-s dhe vendeve jo-NATO në zonën Euro-Atlantike. Që nga ajo kohë, anëtarët e PfP-së ishin kanë marrë pjesë në stërvitjet paqeruajtëse në terren. Në vitin 2002, u krijua Forca e Reagimit të NATO-s (NRF). Është një forcë shumëkombëshe shumë e gatshme dhe teknologjikisht e avancuar që Aleanca mund ta vendosë shpejt, kudo që të jetë e nevojshme. Koncepti origjinal i NRF-së u rishikua në vitin 2009 dhe që atëherë, theksi është vënë në stërvitjet e kryera në mbështetje të NRF-së. Ky trajnim synon të sigurojë që NRF të jetë në gjendje të vendoset shpejt dhe të veprojë në mënyrë efektive në një sërë situatash.

Në Samitin e Stambollit të vitit 2004, udhëheqësit e Aleancës e ngritën iniciativën e Dialogut Mesdhetar në një partneritet të mirëfilltë për të përfshirë rritjen e pjesëmarrjes në stërvitje dhe trajnime individuale në institucionet e NATO-s. Në të njëjtën kohë, u prezantua Iniciativa e Bashkëpunimit të Stambollit, e cila i hapi rrugën bashkëpunimit midis NATO-s dhe vendeve nga Lindja e Mesme më e gjerë në fusha të tilla si arsimi dhe trajnimi, dhe parashikoi që partnerët të angazhohen në trajnime të përbashkëta për terrorizmin. Që nga Samiti i Lisbonës në nëntor 2010 dhe prezantimi i Konceptit Strategjik të 2010 dhe politikës së re të partneritetit, stërvitjet e NATO-s kanë qenë të hapura për të gjithë partnerët.

Në shkurt 2013 ministrat e Mbrojtjes të NATO-s miratuan planet për të rigjallëruar programin e stërvitjeve të NATO-s. Këto plane përcaktojnë kursin për një plan trajnimi shumë-vjeçar më rigoroz për të siguruar që NATO dhe forcat partnere të ruajnë aftësinë për të punuar në mënyrë efikase së bashku.

Pas aneksimit të paligjshëm të Krimesë nga Rusia, në mars 2014, numri i stërvitjeve të ndërmarra atë vit u rrit dhe në Samitin e 2014 në Uells, liderët e NATO-s u zotuan për të rritur fokusin në skenarët e mbrojtjes kolektive. Në samitin e jashtëzakonshëm të mbajtur në Bruksel, më 24 mars 2022, vetëm një muaj pasi kishte nisur lufta e paprovokuar e Rusisë kundër Ukrainës, liderët e NATO-s theksuan më tej rëndësinë e këtij parimi.

Më vonë, në Samitin e Madridit në qershor, Koncepti Strategjik 2022 i angazhoi gjithashtu aleatët për të forcuar stërvitjet dhe ushtrimet. Stërvitjet vazhdojnë për të siguruar që aleatët të jenë në gjendje të përmbushin nivelin e ambicies së NATO-s dhe të demonstrojnë atë aftësi për qëllime parandaluese.

Shkolla e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej” e nisi jetën e saj më 28 mars të vitit 1945, me pionierët partizanë. Fillimisht u emërtua “Shkolla e pionierëve të luftës”, pastaj “Shkolla e kadetëve” dhe më vonë Shkolla e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”.

Historia e saj është një fill i pashkëputur mësimi, edukimi e formimi kulturor, atdhetar dhe ushtarak, është vepra më e arrirë e atij sistemi që lamë pas. Kjo shkollë do të mbetet gur themeli në historinë e Shqipërisë.

Më 28 mars 1945, në Tiranë u hap “Shkolla e Pionierëve të Luftës”, ku nxënësit e parë ishin 200 partizanë të vegjël midis tyre edhe 6 vajza. Në vitet që pasuan numri i nxënësve do të rritej ndjeshëm.

Në shkurt 1947, me urdhër të Komandantit Suprem të Forcave të Armatosura, Nr. A 1-85, datë 11 shkurt 1947, “Shkolla e Pionierëve të Luftës” mori emrin Shkolla e Mesme Ushtarake “Skënderbej”. Shkolla e nisi veprimtarinë në garnizonin ushtarak të Laprakës, më pas u vendos tek Regjimenti i Ndërlidhjes e së fundmi u vendos tek kompleksi i shkollave ushtarake. Deri në vitin 1953 skënderbegasit morën arsim 7-vjeçar, disa klasë të mesme dhe njohuri ushtarake.

Në vitin 1953 u vendos që shkolla “Skënderbej” të bëhej shkollë plotësisht e mesme e arsimit të përgjithshëm, duke përfshirë në të edhe lëndë të karakterit ushtarak. Shkolla kishte program 4-vjeçar të gërshtuar me fushime dimërore e verore 15-30 ditë për çdo vit. Misioni i Shkollës së Mesme Ushtarake “Skënderbej” ishte të përgatiste nxënës me arsim të mesëm ushtarak të përgjithshëm dhe me formim të nevojshëm për ndjekjen e shkollave të larta civile dhe ushtarake, për t’u përgatitur si oficerë të aftë të Forcave të Armatosura. Nga viti 1960 gati 60% e studentëve të Shkollës së Bashkuar të Oficerëve vinin nga Shkolla e Mesme Ushtarake “Skënderbej”.

Akademia Ushtarake “Skënderbej”

Shkolla “Skënderbej”, që nga viti i parë i krijimit të saj e deri në mbyllje me Vendimin e Këshillit të Mbrojtjes Nr. 3, datë 17.8.1992, ishte furnizuesja kryesore e Shkollës së Lartë të Bashkuar të Oficerëve në Tiranë, Akademisë Ajrore dhe asaj të detarisë...

Akademia Ushtarake “Skënderbej” u krijua, më 8 nëntor 1944, si një kurs i ulët për përgatitjen e kuadrove e oficerëve. Në janar të vitit 1945, u vendos në Tiranë. Më 8 janar të vitit 1949, ajo mori emrin: Shkolla e Lartë e Bashkuar e Oficerëve “Enver Hoxha”. Për herë të parë në këtë shkollë, në vitin mësimor 1967-1968, u pranuan femrat, qindra prej të cilave e kanë mbaruar me sukses atë.

Shkollën e Bashkuar e kanë drejtuar gjeneralë e komandantë të shquar si Vaskë Gjino, Gjin Marku, Thoma Xhixho, Qazim Kapisyzi, Enver Begeja, Halil Xhuka, Spiro Adhami, Rustem Peci, Aleks Andoni, Perlat Sula, Armand Vinçani, Luan Hoxha etj. Mijëra ushtarakë kanë studiuar në këtë shkollë, ndërkohë që dhjetëra prej tyre kanë arritur të drejtojnë strukturat më të larta ushtarake dhe të marrin gradën “gjeneral”. Në vitin 1993, kjo shkollë mori emrin Akademia Ushtarake “Skënderbej”, kjo ka qenë vatra kryesore e përgatitjes së oficerëve për ushtinë shqiptare.

Shkolla e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”

Në fillim të vitit 1948, komisar i shkollës u emërua Koço Lako, ndërsa drejtor i saj Stavri Angjeli. Në fund të vitit 1948, komandant i shkollës emërohet Ferit Radovicka, ndërsa komisar emërohet Bedri Gjergji. Në vitin shkollor 1949-1950, rritet numri i skënderbegasve, dhe shkolla transferohet në Laprakë. Fillimi i vitit mësimor 1951-1952 u bë në Vlorë. Në Olimpiadën Teatrale të zhvilluar në vitin 1954, Shkolla e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”, mori Fletë Lavdërimi nga Ministria e Arsimit dhe Kulturës. Në verën e vitit 1956, shkolla mori pjesë në aksionin për shpyllëzimin e kodrave të Zall Herrit. Në shtator të vitit 1959, Shkollës e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”, zhvendoset në kazemat e Regjimentit të Ndërlidhjes. Në gusht të vitit 1966, për një muaj rresht, nxënësit e Shkollës së Mesme të Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”, bënë aksion në Bizë për të mbledhur humus për tokat e reja dhe në Tapizë të Tiranës për shpyllëzim e hapjen e tokave të reja. Në shtator të vitit 1966, drejtor i shkollës emërohet Fiqri Shtëpani. Në nëntor të vitit 1966, në festimet për nder të 28-29 nëntorit, ditës së pavarësisë dhe çlirimit, efektiv i shkollës “Skënderbej” manifestoi kalimin me not dhe pajime të liqenit artificial, në prani të Enver Hoxhës e udhëheqësve të tjerë të vendit.

Në qershor të vitit 1967, Shkolla e Mesme e Përgjithshme Ushtarake “Skënderbej”, kreu aksionin e njohur në ndihmë të bujqësisë (prashitje misri e korrije gruri) në Zall Herr. Në maj të vitit 1967, Presidiumi i Kuvendit Popullor i RPSH-së, i dha shkollës Urdhrin “Naim Frashëri” të klasit III për rezultate të larta të qëndrueshme sportive. Në qershor të vitit 1967, Presidiumi i Kuvendit Popullor të Republikës Popullore të Shqipërisë, dekoron organizatën e rinisë së shkollës me Urdhrin “Për shërbime të shquara ushtarake dhe shoqërore të Klasit III” me motivacionin: “Është dalluar për rezultate të larta në përgatitjen politike-ushtarake, në forcimin e vigjilencës e të disiplinës dhe të rregullit ushtarak, për punë edukative me rininë në marrjen e iniciativave të reja për

“Skënderbegas, tokë, qiell, det, syri i shqipes që vigjilon”

revolucionarizimin e stërvitjes dhe për ta bërë ushtinë sa më pak të kushtueshme”.

Mbresa Skënderbegasish

Është shkruar shpesh për mësuesit dhe për komandantët, që kishim në Shkollën “Skënderbej”. Sidomos për komandantët! Për karakterin e veçantë të asaj shkolle, oficerët dhe nënoficerët komandues dhe organizatorë, luanin rolin e një anëtari të rëndësishëm të “familjes” ushtarake. Ata përkujdeseshin për ne, djemtë e rinj 14-15-vjeçarë, si për vëllezërit, apo bijtë e tyre, sipas moshës, që kishin vetë ata. Pikërisht kjo i jepte atë ngrohtësi të veçantë Shkollës “Skënderbej”, ngrohtësi që nuk e gjeje në asnjë shkollë tjetër... Mendoj se kjo rriti në zemrat tona dashurinë për detyrën ushtarake që frymëzoi edhe shkëndijat e para të frymëzimeve poetike... Sipas organizimit ushtarak të shkollës me një komandë, kishte edhe një organizim të plotë arsimor. Drejtoria e shkollës

administronte jo vetëm klasat, por edhe shumë laboratorë, nga më modernët e asaj kohe... Ne të togës së pestë po na tërhiqte më shumë laborator i fizikës, ku kalonim disa orë në pasditet e lira, krahas sporteve dhe lojërave me top... Ishte shumë befasuese, kur në një mësim tregues para gjithë shkollës, krijuam “vullkanet” me krateret dhe lavën e zjarrtë... Po kështu edhe eksperimentet në laboratorin e kimisë, ku pedagogu Papakristo dhe nëndrejtoresha Agime na përgëzonin për eksperimentet, duke na nxitur për dije sa më të gjera shkencore... Por, megjithatë, tërheqja më e madhe ishte letërsia me rrethin e saj letrar! Ne shkonim atje një herë në dy javë si të hipnotizuar... Nuk ishin vetëm frymëzimet poetike të moshës, por edhe e veçanta e pedagogëve të spikatur Flutura Xoxa, Perikli Jorgoni, Adritaik Kallulli. Dijet e tyre të plota letrare, përkthimet dhe disa studime kritike, nxitën prirjet letrare tek ne... Nuk e harroj poetin e mirënjohur Hysni Millosi se si recitonte me një pasion krejt të veçantë para pedagoges flokëverdhe të letërsisë F. Xoxa. Poeti drithërohej dhe bëhej rrëzëllitës, duke cituar vargjet e krijuara në mbrëmjet skënderbegase... Në kinemanë e ndërtuar në vitin 1962, recitimet e ndryshme në Konkursin e Fjalës Artistike u pritën me tifozllëk të madh. Shumë skënderbegas deklamuan me nivel të lartë, jo vetëm poezitë më të mira të letërsisë shqipe, por dhe vargjet poetike të letrarëve të rinj... Unë u nderova me çmim

për recitim të poemës “Vrasja e Ofelisë”... Vite më vonë disa nga ato vargje do të më shërbenin për të krijuar tekstin për një këngë të veçantë me kompozitorin e shquar Kastriot Gjini... Përvoja e re e arsimit shqiptar kërkonte edhe shtigje të reja. Në vitin 1963, nga shkolla “Skënderbej” disa efektiva kaluan në Politeknikum dhe në Shkollën e Kulturës dhe atë Mjekësore. Kjo u bë për të pasur specialistë ushtarakë me arsimin përkatës në çdo fushë... Kjo ishte shenja që tregonte se në të ardhmen, pas shkollës së mesme ushtarake, skënderbegasit mund të dërgoheshin edhe në Universitetin e Tiranës, apo dhe në shkollat e tjera të larta... Ky ishte dhe programi i arsimit të plotë e të gjithanshëm i skënderbegasve, që patën fatin ta zbatonim të parët, brezi i viteve 1962-1966. Ne ishim të parët që shkuam nga Shkolla “Skënderbej” në Universitet. Por më përpara kaluam një vit stazh ushtarak në repartet e ndryshme ushtarake, pas heqjes së gradave në muajin maj 1966. Grupi ynë ushtarak në Fakultetin e Historisë dhe të Filologjisë, në Degën e Gjuhës e Letërsisë, ishte i përbërë nga pesë vetë. Studimet e larta universitare të skënderbegasve përfshinë të gjitha degët e Universitetit të Tiranës, si dhe të shkollave të tjera të larta, të artit, kulturës dhe sporteve... Por kudo dhe kurdoherë ne mbetëm skënderbegas, duke ruajtur emrin e asaj shkolle, që na edukoi e na përgatiti në mënyrë të gjithanshme dhe me dashurinë e madhe për Kombin dhe detyrën ushtarake për Mbrojtjen e Atdheut. Jo pak vargje janë shkruar për djemtë dhe vajzat skënderbegas:

Skënderbegasit Hysni Millosi

*E si shkuan katër vite, si shkuan,
Vite skënderbegase më nuk vinë,
Kur ne qeshëm, lozëm e kënduam,
Kur zuri bisqe botëkuptimi ynë.*

*I sjell ndërmend shpesh trotuaret,
Ku hapi ynë gjithmonë me ritmin djaloshar,
Vegime më mbulojnë si fishekzjarre,
Ulem si dikur atje, në bankë të parë.*

*Vetë ulem, në bankë, vetë ulem,
Po mallin e gjelbër dot se shkund,
Në të poezisë kopësht’ vi e ulem,
Të mbjellë vjersha si grurin në katund.*

*Në këto vjersha, të thjeshta, blerimi,
Jeni ju skënderbegas, jeni ju,
Kur mendoj si shkoni e si vini,
Me këngë e pushkë nën qiellin blu.*

*Dhe ju bashkënxënës, në këto çaste,
Ndoshta përmbi hartë hidhni situata,
Kur borë e bardhë zbardh mbi çadër,
Kur si pendë korbi bie nata.*

*Dikush nga ju spirancën hedh në det,
Dikush nga ju, qiellit fluturon,
Skënderbegas, tokë e qiell, e det,
Si në sy të shqipes i fikson.*

Evolucioni i komunikimeve ushtarake

Ndërsa fusha e betejës bëhet më e avancuar teknologjiksht, rritet nevoja për sisteme komunikimi të sigurta, të besueshme dhe të shpejta. Ne eksplorojmë përparimet më të fundit në teknologjitë e komunikimit ushtarak dhe se si ato po transformojnë operacionet e mbrojtjes.

Me përparimet e shpejta teknologjike dhe dixhitalizimin që krijon kërcënime të reja ushtarake, sistemet e komunikimit luajnë një rol thelbësor në luftimin e tyre dhe mbrojtjen e trupave gjatë operacioneve.

Operacionet moderne luftarake kërkojnë sisteme të integruara të komunikimit taktik për të siguruar komunikime të menjëhershme nëpër platforma dhe sisteme të ndryshme për të marrë vendime strategjike në kohë reale në fushën e betejës.

Sistemet e komunikimit ushtarak kanë bërë një rrugë të gjatë që nga ditët e kodit “Morse” dhe flamujve sinjalizues. Zgjidhjet e zgjuara të komunikimit tani u ofrojnë trupave avantazhe të shumta taktike që nuk do të ishin të mundshme me sistemet analoge.

Përpyekja për të zhvilluar zgjidhje të reja të komunikimit ushtarak është e dukshme në rritjen e parashikuar. Sipas një raporti të GlobalData, tregu global i komunikimit taktik vlerësohet të rritet me një CAGR prej 3,68% në 18,8 miliardë dollarë deri në vitin 2031. Në të njëjtin vit, tregu global i luftës elektronike do të jetë me vlerë 11,8 miliardë dollarë.

Komunikime inovative për fushën e betejës së ardhshme
Teknologjitë e provuara si LiDAR për gjurmimin, zbulimin dhe hartimin taktik të objektivave me teknologji të tjera komunikimi si radiot, sistemet satelitore dhe rrjetet e të dhënave po i mundësojnë personelit ushtarak të komunikojë në mënyrë efektive dhe të koordinojë operacionet.

Sistemet e komunikimit dixhital ofrojnë kanale më të qarta dhe më të besueshme. Lidhja me dronë zgjeron më tej fushën e komunikimit dhe informacionin e disponueshëm gjatë operacioneve. Sistemet dixhitale gjithashtu mund të transmetojnë dhe analizojnë vëllime më të larta të të dhënave sesa sistemet analoge – por gjithashtu mund të jenë më të prekshëm ndaj një sulmi kibernetik, kështu që kërkojnë nivele të larta të kriptimit. Për më tepër, sistemet e përdorura në fushën e betejës duhet të jenë mjaftueshëm të fuqishme për t'i bërë ballë mjediseve ekstreme.

Ndërsa luftimet moderne bëhen më të bazuara në teknologji, forca të ndryshme të mbrojtjes kombëtare po investojnë në komandë, kontroll, komunikim, kompjuterë, sisteme të inteligjencës, mbikqyrjes dhe zbulimit (C4ISR) dhe sistemeve të komandës dhe kontrollit (C2).

Në vitin 2022, Ushtria Britanike porositi “L3Harris” të ndërtojë dhe furnizojë 1,300 Radio Multi-Mode (MMR) për 109 milion dollarë për të përmirësuar ndërveprueshmërinë midis ushtrisë dhe aleatëve të saj. Ministria Britanike e Mbrojtjes (MoD) thotë se MMR-të do të rrisin ndjeshëm komunikimet në fushën e betejës. Përveç kësaj, transportueshmëria e lartë e njërive dhe jetëgjatësia e gjatë e baterisë do të ndihmojnë në mbrojtjen e kanaleve të komunikimit gjatë operimeve në vende të largëta.

Në mënyrë thelbësore, përdorimi i inteligjencës artificiale (AI) dhe mësimi i makinerive parashikohen gjerësisht për të transformuar të ardhmen e komunikimeve ushtarake. Në fillim të këtij viti, Ushtria Amerikane njoftoi planet për të investuar më shumë se 200 milionë dollarë në AI dhe mësimin e makinerive, dhe mbi 9.8 miliardë dollarë në modernizimin e rrjetit. Inteligjenca artificiale mund të përdoret gjithashtu nga forcat armiqësore dhe kërcënime të tilla, dhe zhvillimi i saj po monitorohet dhe menaxhohet me kujdes. Megjithatë, aftësia e teknologjisë për të analizuar vëllime të gjera të dhënash me shpejtësi të lartë dhe për të parashikuar skenarë të shumtë brenda sekondave do të thotë se përdorimi i saj mund të jetë i paçmuar për komunikimet nga forcat e armatosura.

Ndërtimi i komunikimeve elastike për operacionet ushtarake

Sistemet e komunikimit ushtarak do të vazhdojnë të operojnë shpesh në mjedise armiqësore që mund të shkaktojnë ndërhyrje në sinjal, duke çuar në zvogëlimin e rrezes dhe reduktimin e kapacitetit për të komunikuar. Operacione të tilla kërkojnë sisteme komunikimi të ndërveprueshme që ofrojnë vendosje të shpejtë dhe rikonfigurim të lehtë për t’iu përshtatur kërkesave operacionale në ndryshim. Aftësia për të krijuar dhe mbajtur lidhje komunikimi ndërsa jeni në lëvizje është thelbësore për ruajtjen e ndërgjegjësimit dhe koordinimit të situatës.

Në një skenar të tillë, kabllot dhe lidhësit janë kritikë në komunikimet ushtarake, sepse ato ofrojnë infrastrukturën fizike për dërgimin e sinjaleve dhe të dhënave ndërmjet pajisjeve dhe sistemeve të komunikimit.

Kabllot e fuqishme dhe të besueshme mund të sigurojnë transferim efikas të sinjaleve të zërit, të dhënave dhe video.

Kjo lejon integrimin e komponentëve të ndryshëm si radiot, antenat dhe терминаlet e të dhënave, duke ndërtuar një rrjet të unifikuar komunikimi.

Komunikimi i sigurt i të dhënave me valë është jashtëzakonisht i rëndësishëm për ushtrinë. Komunikimi i detyrës kritike është kyç.

Brenda aplikacioneve operative, komunikimi i misionit kritik – duke përfshirë komunikimin kritik të tipit të makinës (cMTC) – është thelbësor. Kjo përfshin sigurimin e funksionalitetit të nevojshëm, një shkallë të lartë qëndrueshmërie, sigurie, mbrojtjeje të të dhënave dhe sigurimin e kohëzgjatjes së lartë në operatorët ekzistues me valë si LTE dhe 4G me bazë IP. Megjithatë, në përputhje me rritjen e dixhitalizimit, automatizimit dhe autonomimit, është thelbësore që ushtria të mund të shfrytëzojë gjithashtu teknologji të reja si komunikimi celular i gjeneratës së pestë. Kjo do të thotë, se 5G nuk është një teknologji në vetvete, por është një grup kërkesash.

Shpejtësi të larta dhe vonesë të ulët në rrjetin 5G

Shpejtësia 5G prej 10 gigabit për sekondë, vlerësohet të jetë 100 herë më e shpejtë se 4G. Dhe vonesa teorike e teknologjisë prej vetëm disa të mijta të sekondës (1 ms) është 400 herë më e shpejtë se sa hap e mbyll sytë...

Terminologjia 5G pëlqen të flasë për URLLC (ose komunikime ultra të besueshme me vonesë të ulët). Vonesa e ulët arrihet ndër të tjera me ndihmën e të ashtuquajturit “Edge computing”, ku përpunimi i të dhënave dhe gjenerimi i të dhënave (treguesit sistematikë, tendencat dhe të dhënat e performancës) ekzekutohet sa më afër që të jetë e mundur me pikat përfundimtare, duke përfshirë sensorët dhe efektorët, ku këto mund të shkëmbejnë të dhëna me njëri-tjetrin në nivel lokal me kohë pritje praktikisht zero.

IoT në fushën ushtarake; IoMT

Tashmë jemi shumë të njohur me shprehjen Internet of Things”, i ashtuquajturi IoT ose IIoT (Internet Industrial of Things), ndërsa zhargoni ushtarak ndërkombëtar flet për Internet of Military Things (IoMT) ose Internet of Battlefield Things (IoBT).).

Cilido qoftë termi që përdoret, thelbi është i njëjtë: pajisje inteligjente që flasin me njëra-tjetrën dhe rrethinat e tyre në domenet e tyre kibernetike nëpërmjet internetit. Në këtë mënyrë, ju mund të mblidhni, përpunoni dhe interpretoni të dhëna, si dhe të kontrolloni pajisjet dhe sensorët nga distanca. Për ushtrinë, bëhet fjalë për shkrirjen e sensorëve; bashkimi dhe analizimi i të dhënave nga pajisjet dhe sensorët si kamerat e vëzhgimit, sensorët e zbulimit, stacionet bazë dhe portat, telefonat inteligjentë, radiot dhe nyjet e komunikimit, dhe jo më pak nga të gjitha automjetet dhe dronët me njerëz dhe autonome.

Bazuar në këtë informacion, gjenerohen modele dhe të dhëna të përdorshme në kohë reale për logjistikën dhe kontrollin e zonës, inteligjencën dhe ndërgjegjësimin e situatës, komandimin dhe kontrollin dhe në fund mbrojtjen aktive të njërive dhe bazave luftarake.

Me veçoritë dhe kapacitetet e ofruara nga teknologjia 5G, ne mund të bëjmë një hap gjigant përpara dhe (siç u përmend më parë) ushtria mund të mbledhë IoMT-në e tyre së bashku në një pjesë të dedikuar, me algoritme dhe procedura të fuqishme sigurie, dhe ku veçoritë dhe shpejtësia në kohë reale e

teknologjisë 5G (me performancë në përputhje me fibrat optike) nënkuptojnë cilësinë e garantuar të shërbimit (QoS).

E gjithë kjo do të thotë se ushtria mund të përfitojë sa më shumë nga inteligjenca artificiale (AI), realiteti virtual (VR) dhe realiteti i avancuar (AR). Ata gjithashtu mund të reagojnë ndaj situatave emergjente dhe të kontrollojnë dronët dhe anijet - individualisht ose në grupe - në kohë reale përmes rrjetit celular.

Infrastruktura, cenueshmëria dhe diapazoni i frekuencës

Ka pasur gjithashtu një debat të madh rreth 5G dhe cenueshmërisë së tij, jo më pak në lidhje me pajisjet radio dhe komponentët kryesorë për rrjetin bazë 5G nga kompania kineze “Huawei”. Disa vende kanë zgjedhur të ndalojnë teknologjinë kineze nga infrastruktura e tyre kritike, themelet dixhitale të kombit. Kompanitë më të mëdha të telekomunikacionit në Norvegji kanë vendosur gjithashtu kundër “Huawei-it” që nga hyrja në fuqi e Aktit të ri Norvegjez të Sigurisë në 2019.

Bëhet fjalë gjithashtu për atë se çfarë diapazoni të frekuencës do të përdorë ushtria. Në Evropë, ekzistojnë tre të ashtuquajtura banda pioniere 5G, dy prej të cilave bien nën Gamën e Frekuencës 1 (<6 GHz), veçanërisht brezi i ulët (700 MHz-2.3 GHz) dhe brezi i mesëm (3.5 GHz). E treta bie nën Gamën e Frekuencave 2 dhe shpesh quhet valë milimetrike ose brezi i frekuencës së lartë (26 GHz+).

Ka mundësi dhe kufizime, avantazhe dhe disavantazhe për brezat e ndryshëm të frekuencave, duke përfshirë edhe përdorimin e ardhshëm të ushtrisë. Brezi i ulët, i njohur në Norvegji si rrjeti kombëtar, karakterizohet nga një shkallë e lartë qëndrueshmërie dhe rritje e mbulimit të zonës. Megjithatë, nuk është veçanërisht i shpejtë në krahasim me dy grupet e tjera. Brezi i mesëm trajton vëllime më të mëdha të dhënash dhe zakonisht ndërtohet në zonat periferike. Brezi i frekuencës së lartë karakterizohet si super i shpejtë, por vetëm në distanca të shkurtra, që do të thotë se kërkon një densitet të lartë qelizash dhe përdorim të gjerë të përsëritësve (valët milimetrash pësojnë dobësim të konsiderueshëm ose bllokohen plotësisht nga muret e ndërtimit dhe pengesat fizike dhe absorbohen në atmosferë).

Ushtria ka aplikime në të gjitha brezat e frekuencave

Asnjë ushtri nuk mund të mbështetet vetëm në frekuencat e huazimit nga operatorët komercialë, dhe në vend të kësaj duhet të jetë në gjendje të krijojë dhe menaxhojë mbulimin e vet aty ku është e nevojshme. Organizatat ushtarake gjithashtu kuptojnë se frekuencat brenda të tre gamave janë të dobishme, por për aplikime të ndryshme. Frekuencat në brezin e ulët janë të dobishme për zgjidhjet me brez të gjerë dhe linjat taktike të radios (jashtë zonave të ndërtuara ku rreziku i ndërprerjeve të WiFi është më i ulët).

Në brezin e mesëm, ushtria tashmë ka licenca ekzistuese për instalimet e radarëve dhe varet nga marrja në konsideratë e këtyre frekuencave në vijimësi. Ekzistojnë gjithashtu pjesë të kësaj game që janë me interes për ushtrinë në lidhje me teknologjinë e antenave të përcaktuara nga grupi dhe drejtimi (MIMO/formimi i rrezeve) dhe zbulimi i dronëve 5G (radari shumë statik). Brezi i mesëm përdoret gjithashtu gjerësisht në SHBA për radarët, mbrojtjen raketore, luftën elektronike dhe monitorimin e hapësirës ajrore.

Megjithatë, Departamenti Amerikan i Mbrojtjes (DoD) miratoi kohët e fundit frekuencat 3.4 dhe 3.5 GHz për të ndihmuar kompanitë kombëtare të teknologjisë të konkurrojnë me Kinën. Së fundi, brezi i frekuencës së lartë është interesant për Forcat e Armatosura për sa i përket komunikimit me karta ultra-broadband në baza dhe seli, për sensorë të shpërndarë që kërkojnë shumë komunikim të të dhënave dhe për teknologjinë satelitore 5G.

Pavarësisht nga diapazoni, pasja e frekuencave të veta të dedikuara dhe të harmonizuara do t’i lejojë ushtrisë të zhvillojë zgjidhje teknologjike të reja, të fuqishme dhe të sigurta për aplikime administrative dhe operacionale.

Pa 5G, ne nuk mund të shfrytëzojmë plotësisht potencialin e teknologjive të reja

Ekziston gjithashtu një debat i ndezur brenda NATO-s në lidhje me cenueshmërinë, infrastrukturën dhe gamën, por ajo që është e sigurt është se pa komunikimin 5G do të ishte pothuajse e pamundur të shfrytëzohen plotësisht mundësitë e ofruara nga të dhënat e mëdha, inteligjenca artificiale dhe përpunimi i cloud në fushën ushtarake dhe sektorë të tjerë. E njëjta gjë vlen edhe për marrjen e efektit të kapacitetit të plotë nga platformat e teknologjisë së lartë siç është avioni me shumë role F35 në të ashtuquajturat operacione me shumë domene ku informacioni i situatës nga Toka, Deti, Ajri dhe Hapësira përpunohet në një domen të pestë - domeni kibernetik - duke na lejuar të reagojmë duke kombinuar efektorët nga këto fusha. Ushtria duhet të jetë më e mira në përdorimin e teknologjisë dhe kjo duhet të arrihet përmes një shkalle të lartë të kompetencës së pavarur teknologjike dhe bashkëpunimit midis ushtrisë dhe agjencive qeveritare.

'Bac u kry', Kosova e lirë nën hisen e diellit të vet

Masakra e Prekazit ishte një sulm i kryer nga Policia e Serbisë dhe nga Njësia Speciale Serbe, më 5–7 mars 1998, për të kapur luftëtarët e Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK-së), të cilët janë konsideruar si “terroristë” nga Serbia.

Gjatë sulmit, komandanti i UÇK-së, Adem Jashari dhe vëllai i tij Hamëz Jashari u vranë së bashku me afro 58 anëtarë të tjerë të familjes. Sulmi u kritikua nga Amnesty International, e cila shkruante në raportin e saj se: “të gjitha provat sugjerojnë se sulmi nuk kishte për qëllim kapjen e shqiptarëve të armatosur, por eliminimin e të dyshuarve dhe familjeve të tyre”. Serbia, nga ana tjetër, pretendoi se bastisja ishte për shkak të sulmeve të UÇK-së në postet e policisë. Adem dhe Hamëz Jashari ishin anëtarë të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK), organizatë guerile e shqiptarëve etnikë që kërkonin pavarësinë e Kosovës nga Jugosllavia.

Adem Jashari ishte përgjegjës për organizimin e formacionit të parë të armatosur politik në Skënderaj, në vitin 1991. Duke ndjekur Adem Jasharin për vrasjen e një polici serb, forcat serbe u përpoqën përsëri të sulmonin kompleksin e Jasharëve në Prekaz, më 22 janar 1998. Më 28 shkurt 1998, shpërtheu një përleshje zjarri midis luftëtarëve shqiptarë dhe një patrulle të policisë serbe në fshatin e vogël Likoshan. Katër policë serbë u vranë dhe disa u plagosën. Luftëtarët e UÇK-së, njëri prej të cilëve edhe Adem Jashari, kanë shpëtuar. Më pas, policia serbe vrau 13 civilë shqiptarë në një shtëpi aty pranë. Më vonë, po atë ditë, policët serbë sulmuan fshatin fqinj Qirezin dhe më pas vranë 26 shqiptarë. Mirëpo, luftëtarët shqiptarë arritën të arratiseshin dhe policia vendosi ta sulmonte Adem Jasharin dhe familjen e tij. Në luginën e Drenicës, Adem Jashari vendosi të qëndrojë në shtëpinë e tij dhe i porosi luftëtarët e tij që të qëndrojnë atje dhe të rezistonin deri në frymën e fundit.

Më 5 mars 1998, UÇK-ja ka nisur një sulm në petrolin e policisë në Prekazin e Ulët, pas sulmit të dytë, policia u përgatit për përgjigjen brutale ndaj familjes Jashari. Ata filluan të gjuanin ushtarët lokalë të UÇK-së, të cilët u detyruan të tërhiqen në kompleksin e Jasharit në të njëjtin fshat.

Policët jugosllavë rrethuan grupin dhe i ftuan ata që të dorëzoheshin, duke u bërë thirrje të gjithë personave të tjerë për të pastruar lokalet. Policia më tej pohoi se ata u dhanë dy orë për t’u pajtuar. Sipas policisë, pas skadimit të afatit prej dy orësh, Adem Jashari, vëllai i tij dhe pjesa më e madhe e anëtarëve të familjes së tij, refuzoi të pajtohet dhe të mbetet brenda kompleksit. Pas një qëndrimi verbal të tensionuar, sipas deklaratave zyrtare serbe, grupi i Jasharit u përgjigj duke gjuajtur policinë me armë automatike, mortaja, granata dore dhe snajper, duke vrarë 2 dhe plagosur 3 policë.

Në dhunën pasuese, policia jugosllave vrau më shumë se 60 vetë, duke përfshirë edhe vëllezërit Jashari. E vetmja që mbijetoi ishte Besarta Jashari, vajza e Hamëz Jasharit.

Ajo pretendonte se policët e kishin kërcënuar me thikë dhe e

urdhëruan të thoshte se xhaxhai i saj (Adem Jashari) kishte vrarë të gjithë ata që donin të dorëzoheshin. Goran Radosavljević, një nga drejtuesit e Ministrisë së Brendshme të Serbisë, deklaroi se: “Adem Jashari i kishte përdorur gratë, fëmijët dhe të moshuarit si pengje...”.

Dëshmitë e mbledhura më vonë treguan se sulmi nuk kishte për qëllim të kapte ushtarët e armatosur shqiptarë; përkundrazi, sulmi ishte për t’i eliminuar ata dhe familjet e tyre. Shtëpitë e tjera të anëtarëve të familjes Jashari u sulmuan gjithashtu nga policia si dhe kompleksi rezidencial i familjes Lushtaku. Si përgjigje, këshilli i sigurimit i OKB-së u kthye në Kapitullin VII të Kartës së Kombeve të Bashkuara pa autorizuar masën përfundimtare të kapitullit që ishte ndërhyrja ushtarake.

Këshilli lokal për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, ishte

kontaktuar nga policia që t’i mbledhnin trupat, por kur këshilli kërkoi dokumentacion për të ndjerin asnjë nuk u bë publik. Sipas këshillit, policia i kishte zhvendosur kufomat në një morg të Prishtinës, para se t’i kthente në zonën e Drenicës.

Më 9 mars, policia paralajmëroi se nëse trupat nuk janë varrosur nga familja do të varrosen nga autoritetet, përndryshe familjet kanë kërkuar që të bëheshin autopsitë. Më 10 mars, policia mori një buldozer dhe hapi një varr masiv afër Prekazit dhe varrosi trupat, 10 prej të cilëve ishin ende të paidentifikuar në atë kohë. Familjet kishin shpresuar se mund të kryheshin autopsitë, por një grupi mjekësh nga Prishtina, familjeve të të vdekurve, përfaqësuesve të Kishës Katolike, komunitetit mysliman dhe organizatave ndërkombëtare për të drejtat e njeriut iu mohua qasja në zonë. Krerët e policisë serbe akuzuan organizatat se në të kaluarën kishin kontrabanduar armë në rajon. Më 11 mars, trupat u rivarrosën sipas traditës islame. Thuhet se 42 individë, shqiptarë, u identifikuan të kenë vdekur në Prekazin e Ulët gjatë operacionit, 6 shqiptarë vdiqën në fshatin aty pranë, Llaushë, në rrethana të paqarta. Të shtënat në kompleksin e familjes Jashari, ku përfshihej Adem Jashari, komandant i UÇK-së dhe përreth trupat jugosllave në vitin 1998 rezultoi në masakrën e shumicës së anëtarëve të familjes Jashari. Vdekja e Jasharit dhe familjes së tij shkaktoi një reagim ndërkombëtar kundër Republikës Federale të Jugosllavisë. Sulmi i Prekazit çoi në një rritje të shpejtë të popullaritetit të UÇK-së në mesin e shqiptarëve etnikë dhe milicët e fshatrave u formuan në shumë pjesë të Kosovës. Ndërsa lajmet për vrasjet u përhapën, milicët e armatosura shqiptare të Kosovës u shfaqën në mbarë Kosovën, duke kërkuar të hakmerreshin për vdekjen e Jasharit, ndërsa shqiptarët dyndeshin për t’iu bashkuar UÇK-së. Ngjarja u bë një thirrje tubuese për rekrutimin e UÇK-së në lidhje me rezistencën e armatosur ndaj forcave jugosllave.

Pas ngjarjes, vetë Adem Jashari u portretizua si “terrorist” në mediat jugosllave, ndërsa mediat shqiptare e përshkruanin si “luftëtar lirie”. Viktimat e sulmit do të cilësoheshin si rënia e “dëshmorëve” në mediat shqiptare, ndërsa në mediat serbe raportoheshin si “efekte kolaterale të luftës kundër terrorizmit”.

Më 13 mars, rreth 50 000 njerëz bënë demonstrata kundër sulmeve, ndërsa më 15 mars, Kisha Katolike bëri thirrje që të mbahen mesha në të gjithë rajonin, pas së cilës rreth 15 000 njerëz demonstruan në Prishtinë. Në fund të marsit 1998, më shumë se 100 000 njerëz marshuan në 8 qytete amerikane dhe kryeqytetet evropiane për të protestuar kundër sulmit. ngjarjet dolën jashtë kontrollit dhe kjo solli Luftën për liri në Kosovën martire.

Në ditën ndërkombëtare të gruas, 8 Mars, vendosëm të krijojmë diçka origjinale që rrjedh nga historia jonë kombëtare dhe pozita e gruas përgjatë kësaj historie. Ideja ishte të shkrijmë dy koncepte të ndryshme në një të vetëm: shënimi i ditës ndërkombëtare të gruas dhe arritjet e grave shqiptare përgjatë historisë. Qëllimi ishte të përzgjedhim disa figura nga fusha të ndryshme të shoqërisë, për të cilat pak dihet për jetën dhe veprimtarinë e tyre. Përzgjedhja e emrave u realizua me qëllimin e përfshirjes të sa më shumë fushave të ndryshme dhe nga rajone të ndryshme ku jetojnë shqiptarët. Gratë e përzgjedhura për këtë koncept paraqesin veprimtari të fushave të ndryshme dhe të rëndësishme të shoqërisë dhe shtetit shqiptar. Fushat në të cilat këto gra kanë vepruar, fillojnë që nga arti, shkenca, politika e shoqëria.

Musine Kokalari, 1917-1983, ishte shkrimtarja e parë shqiptare. Përmes shkrimeve të saj, ajo shprehu shpirtin e saj revolucionar dhe ngriti vetëdijen ndaj pushtetit komunist.

Valentina Pistoli, 1928, është arkitektja e parë shqiptare. Studioi në Universitetin e Sofjes, në Bullgari dhe ishte udhëheqëse e grupit të arkitektëve që e dizajnuan planin e Hotel “Tirana”.

Qemorani Toptani, 1912-1981, ishte kirurgja e parë shqiptare. Pasi kreu shkollimin në Vjenë dhe Romë, u kthye në Tiranë, ku u shqua si një ndër kirurget më të mira që shëruan të plagosurit e Luftës së Dytë Botërore.

Tringë Ismajli, 1880-1917, ishte luftëtare guerile, e cila ishte pjesë e klanit Gruda të Malësisë, të cilët luftuan kundër Perandorisë Osmane.

Motrat Qiriazit, Sevasti 1871-1949 dhe Parashqevi 1880-1970, me prejardhje nga Manastiri, ishin ndër gratë e para që u shkolluan në kolegjin amerikan në Kostandinopojë. Motrat Qiriazit shquhen për kontributin e madh që e dhanë për arsimin dhe edukimin kombëtar.

Motrat Zengo, Sofia 1915-1976 dhe Androniqi 1913-2000, janë piktoreset e para shqiptare që njihen për pikturat e para profesioniste në historinë e artit pamor shqiptar.

Shote Galica, 1895-1927, ishte Heroinë e Popullit dhe luftëtare e kryengritjeve kosovare për çlirim dhe bashkimin kombëtar.

Dora D'Istria apo Elena Gjika, 1828-1888 ishte intelektuale dhe revolucionare shqiptare. Përpos spektrit intelektual ajo ndihmoi edhe në afirmimin e çështjes kombëtare sidomos në kontributin e madh që dha në Lidhjen Shqiptare të Prizrenit.

Xhevë Lladrovci, 1955-1998, ishte luftëtare e UÇK-së, gjatë luftës së fundit në Kosovë. Është luftëtarja e vetme grua që mori gradën më të lartë, Gjeneralmajor.

Xhanfise Keko, 1928-2007, ishte regjisorja e parë shqiptare dhe një ndër themelueset e studios së filmit ‘Shqipëria e Re’.

Nexhmie Zaimi, 1914-2003, ishte gazetarja e parë shqiptare që punoi për CNN dhe Zëri i Amerikës. Zaimi ishte gjithashtu një ndër gratë e para që raportoi nga Lindja e Mesme gjatë viteve '50.

Erifili Bezhani, 1917-1959, ishte avokatja e parë shqiptare, e cila u diplomua për Drejtësi në Francë, ushtroi detyrën në Francë, mirëpo u dënua tragjikisht nga regjimi komunist në Shqipëri.

Eleni Qirici, 1928, ishte aktorja e parë shqiptare që depërtoi në skenat e filmit në Hollywood, ku u angazhua në shoqërinë e filmit “Goldwyn Mayer”. Marte Tunaj, 1948-2016, është grua e parë që mori guximin të flasë në emër të gjithë grave të dhunuara gjatë luftës së fundit në Kosovë.

Shaqe Çoba, 1875-1954, ishte një ndër gratë e para intelektuale që kontribui në ngritjen e figurës së gruas në shoqëri, duke themeluar kështu edhe organizatën “Gruaja Shqiptare”, më 1920. Gra të tjera shqiptare që shënuan historinë janë të shumta, mirëpo këto që i kemi përzgjedhur janë disa prej tyre për të cilat pak dihet.

4 MUNDËSI STUDIMI

Në akademitë më të mira
të mbrojtjes
në Britaninë e Madhe dhe Itali

Apliko Tani

www.mod.gov.al